

Economisch - Statistische Berichten

45e JAARGANG - 23 MAART 1960 - No. 2227

Alle assurantiën

R. MEES & ZONEN

Rotterdam

BANKIERS EN ASSURANTIE - MAKELAARS

Beleggingen en vermogensbeheer

KARTRO KARBON

LÉT OP DE GROTE VOORSPRONG OP
ALLE ANDERE KARBONSOORTEN.

CARBOREX

met SILICONOL-B

N.V. KARTRO

Kloveniersburgwal 47, Amsterdam-C.,
Tel. 22.33.11 (3 lijnen).

TNO

Voor de Economisch-Technische Afdeling T.N.O.,
Julianalaan 134, Delft, wordt gevraagd

academisch gevormd econoom

met all-round kennis over en ervaring in het bedrijfs-
leven; technische feeling en flair om uiteenlopende
onderwerpen snel te overzien en daarvoor studies in
heldere taal uit te brengen; bekwaam voor marktver-
kenningen; na inwerken in staat zijnde leiding te ge-
ven bij economische documentatie.

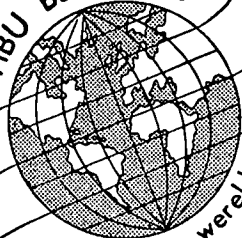
*Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd
Instituut.*

HBU

HBU

HBU Bankservice

omvat de wereld

→ Onze bankservice staat ter beschik-
king van de zakenman,

→ die prijs stelt op een vlotte en juiste
behandeling van zijn belangen,

→ waar ook ter wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van de
Stichting Het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: *Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.*
Telefoon redactie: (010 of 01800) 5 29 39. Administratie:
(010 of 01800) 3 80 40. Giro 8408.

Bankiers: *R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Com-
merce, Koninklijk Plein 6, Brussel, postcheque-rekening
260.34.*

Redactie-adres voor België: *Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steen-
weg 357, Gent.*

Abonnementen: *Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-6.*

Abonnementsprijs: *franco per post, voor Nederland en de
Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f. 29,—, overige landen
f. 31,— per jaar (België en Luxemburg B.fr. 400).*
*Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts
worden beëindigd per ultimo van een kalenderjaar.*

Losse exemplaren van dit nummer 75 ct.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor
Westzeedijk, Rotterdam-6.

Advertenties. *Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de N.V. Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
6 93 00, toestel 1 of 3).*

Advertentie-tarief *f. 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaf van
redenen te weigeren.*

Televisiebezit en bioscoopbezoek

Zelfs voor wie het verrekijken zich nog beperkt tot een blik op het groeiend televisiemastbos is het duidelijk dat de televisie in Nederland snel tot een factor van betekenis is geworden. Van nauwelijks 100.000 in het begin van 1957 is het aantal televisietoestellen thans reeds de 600.000 gepasseerd. Hieruit volgt reeds dat de televisie economische en sociale gevolgen heeft, welke nog steeds in belangrijkheid toenemen. Met het oog hierop ondernam het C.B.S. in de tweede helft van 1959 een poging, de invloed van de televisie op het bioscoopbezoek, zo mogelijk kwantitatief, vast te stellen ¹⁾. Aan dit laatste was men zelfs in de Verenigde Staten en Engeland nog nauwelijks toegekomen. De moeilijkheid is natuurlijk gelegen in de beruchte „trendcorrelatie”, t.w. tussem de recente doch stormachtige groei van de televisie en de kalmere, doch niet minder gestage, teruggang in het bioscoopbezoek.

Wie menen mocht dat de invloed van het televisiebezit op het bioscoopbezoek eenvoudig door het quotiënt van de jaarlijkse vermindering van het aantal bioscoopgangsters en de jaarlijkse toeneming van het aantal televisietoestellen kan worden uitgedrukt, maakt zich schuldig aan de denkfout „daarna; daarom daardoor”. Het bioscoopbezoek wordt immers nog door tal van andere factoren, als weersomstandigheden, ontwikkeling van inkomens en prijzen, en filmkwaliteit, mede bepaald.

Het feit dat deze trendfactoren in alle delen van een klein land als Nederland ongeveer gelijk zijn, terwijl de ontwikkeling van de televisie in deze delen sterke verschillen vertoont, leidde tot een interregionaal-vergelijkende analyse. Hiertoe werd voor elk der 48 verzorgingsgebieden waarin Nederland was verdeeld, de verandering (meest: vermindering) in het bioscoopbezoek van 1957 op 1958 gerelateerd aan de toeneming van het bezit aan televisietoestellen, gemiddeld in dezelfde periode.

¹⁾ De resultaten van dit onderzoek — uitgevoerd in samenwerking tussen de heer C. J. Lammers, soc. drs., en ondergetekende — werden gepubliceerd in het artikel „Heeft de televisie het bezoek aan vermakelijkheidsinstellingen beïnvloed?” Statistische en Econometrische Onderzoekingen, 1e kwartaal 1960, blz. 24—43.

Hierbij werd echter: 1e de verandering in het bioscoopbezoek gecorrigeerd voor de invloed van de bevolkingsaanwas, en 2e rekening gehouden met het verschil in invloed dat de aankoop van een televisietoestel op het bioscoopbezoek kan hebben naar gelang de leeftijd, de godsdienst, en eventuele andere eigenschappen der kopers, welke hun (vroegere) bioscoopbezoek bepaalden. Bovendien werd de mogelijkheid open gelaten dat in 1958 het bioscoopbezoek ongunstig reageerde op de Expo, naarmate het gebied dicht bij Brussel is gelegen. Ten slotte werd ruimte gelaten voor de invloed van trend- en toevallige factoren.

De resultaten waren in hoofdzaak: a. dat de aanschaf van een nieuw televisietoestel het aantal bioscoopbezoeken per jaar met 20 à 50 vermindert ²⁾; b. dat een dergelijke invloed voor jongeren (beneden 12 jaar), ouderen (van 60 jaar af), zomede voor het Calvinistische volksdeel, praktisch afwezig is; c. dat de Expo in 1958, vooral in het Zuiden des lands, een deel der bioscoopklanten wegzoog.

Overigens vertoonden de gebieden geen systematische afwijkingen van het door de regressievergelijking beschreven relatiepatroon. Naast de hier genoemde factoren leek een opgaande tendentie in het bioscoopbezoek van 1957 op 1958 waarschijnlijk, mogelijk als gevolg van het in 1958 in roulatie brengen van een drietal Nederlandse speelfilms.

De onzekerheden welke deze conclusies aankleyen nopen tot voorzichtigheid bij interpretatie en toepassing. De voorlopig bereikte resultaten lijken echter belangrijk genoeg om de bij televisie en bioscoop betrokkenen tot nadenken te stemmen. Ten slotte zij nog vermeld dat in hetzelfde onderzoek geen invloed van de televisie op het bezoek aan minder sterk daarmee verwante vormen, als concert, toneel en sportwedstrijden, kon worden vastgesteld.

¹⁾s-Gravenhage.

Mr. W. H. SOMERMEIJER.

²⁾ Volgens het zojuist verschenen verslag van de Nederlandse Bioscoopbond over 1959 daalde het bioscoopbezoek in dit jaar met bijna 9 mln.; hieraan was vermoedelijk niet alleen de toeneming van het aantal televisietoestellen met ca. 200.000, maar ook de uitzonderlijk mooie zomer debet.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Televisiebezit en bioscoopbezoek, door Mr. W. H. Somermeijer	343	Bedrijfseconomische notities:	
Miskennen van de Tweede Kamer, door Dr. W. Drees Jr.	344	De aantrekkelijke mogelijkheden van het dividend in (converteerbare) obligaties, door J. G. Nolst Trenité	354
De Conventie tot oprichting van de Europese Vrijhandelsassociatie (I), door Drs. A. Kouwenhoven	346	Geld- en kapitaalmarkt, door Dr. C. D. Jongman	356
Het regeringsvoorstel ter bevordering van het effectenbezit, door Mr. H. G. M. van der Voort	349	Notities:	
De algemene vrachtaart in 1959, door C. Vermey	353	Kredietverlening door banken in Engeland	345
		Nachttarief voor autoverhuur	348

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; J. R. Zuidema.
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars;
J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. J. Vlerick.

Miskenning van de Tweede Kamer

Begin van dit jaar zijn enige beschouwingen over de Sociaal-Economische Raad gepubliceerd. Op 8 januari hield de voorzitter van de S.-E.R. zijn nieuwjaarsrede ¹⁾. Prof. Mr. W. C. L. van der Grinten, die als staatssecretaris van Economische Zaken destijds het wetsontwerp p.b.o. heeft verdedigd, publiceerde „De functie van de S.-E.R. in ons maatschappelijk bestel” ²⁾. Dr. A. Mulder schreef over „De functie van de S.-E.R. in de Nederlandse samenleving” ³⁾, terwijl Mr. G. Hekkelman zijn artikel noemde „De S.-E.R. als adviesorgaan, afsluiting van een discussie?” ⁴⁾.

Op enkele punten, die de adviesfunctie betreffen (de eerste drie auteurs bespreken ook andere functies), moge hier worden ingegaan.

De omvang van de adviesfunctie.

De voorzitter van de S.-E.R. suggereert enige uitbreiding van de adviserende activiteit. Mr. Mulder wekt de indruk het eens te zijn met de huidige praktijk. De eerste drie auteurs wijzen op het bestaan van andere adviescolleges. Zo noemt Prof. Verrijn Stuart de Bankraad. Als hij echter bijv. grotere S.-E.R.-activiteit t.a.v. de volkshuisvesting suggereert, rijst de vraag of hij aan het bestaan van de Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting en van de Raad voor de Woningbouw heeft gedacht. Prof. Van der Grinten is het eens met de huidige praktijk. Hij schrijft: „... omdat er vele maatregelen op sociaal of economisch gebied zijn, waarbij het weinig zinvol is de Raad in te schakelen. Men denke bijvoorbeeld aan het gehele terrein van het maatschappelijk aan de handelsverdragen. In de praktijk wordt het wettelijk voorschrift dan ook niet naar de letter genomen. In het artikel van Drees ⁵⁾ worden een tiental onderwerpen, die men zou kunnen aanmerken als belangrijke maatregelen op sociaal of economisch gebied, *genoemd* waaromtrent het advies van de Raad niet wordt gevraagd. Deze praktijk heeft zich ontwikkeld zonder dat hiertegen ernstige bezwaren zijn ingebracht”.

Over de adviesfunctie van de S.-E.R. inzake problemen die primair het bedrijfsleven raken, zoals arbeidswetgeving, sociale verzekering, loonbeleid, vestigings- en afbetalingsregelingen, bestaat geen verschil van mening. De discussie in Nederland betreft adviezen over andere zaken, bijv. de uitgaven van de gemeenten ⁶⁾, andere overheidsuitgaven en handelsverdragen. Zowel uit de wordingsgeschiedenis van de wet op de p.b.o. — waarbij enige leden vroegen of

advies zou worden gevraagd over handelsverdragen, hetgeen de staatssecretaris niet nodig achtte — als uit de in de eerste jaren na instelling van de S.-E.R. gevolgde praktijk ⁷⁾, blijkt dat het niet de bedoeling was dit soort problemen onder de adviesfunctie te brengen. Men dacht vooral aan problemen, die het bedrijfsleven zelf betreffen, en waarvoor reeds adviserende lichamen bestonden die bij de p.b.o.-wet zouden verdwijnen.

Prof. Van der Grinten en Mr. Mulder sluiten zich aan bij de praktijk van de laatste tien jaar, inclusief de — schaarse — gevallen waarin de S.-E.R. zich heeft bezighouden met problemen die vooral andere sectoren dan het bedrijfsleven betreffen. De vraag kan worden gesteld wat de argumentatie is voor de a-symmetrische praktijk, waarbij over verlagingen van subsidies wel advies aan de S.-E.R. wordt gevraagd, maar over verhoging (bijv. producentensubsidies in 1957) niet ⁸⁾.

Miskenning van de Tweede Kamer.

De vier auteurs pleiten voor adviesactiviteit ook inzake problemen die niet zozeer het bedrijfsleven betreffen. Mr. Hekkelman geeft hiervoor als argument: „is er een beter orgaan (voor een behandeling van de deelproblemen in hun onderlinge samenhang) beschikbaar?”. Men is geneigd te antwoorden: ja, de Tweede Kamer. Prof. Van der Grinten en Mr. Mulder betogen echter dat de Staten-Generaal onvoldoende invloed kunnen uitoefenen. Eerstgenoemde schrijft: „In onze tijd met zijn enorm omvangrijke overheidsstaak is een werkelijke democratie niet meer te verwezenlijken met een politieke Staten-Generaal alleen. Behoudens ten aanzien van de wetgeving in formele zin. Kunnen de Staten-Generaal niet anders dan een globaal repressief toezicht uitoefenen”. Deze stelling van Prof. Van der Grinten is interessant omdat zij betekent dat in de Angelsaksische landen geen werkelijke democratie zou bestaan! Ook zij er in dit verband op gewezen, dat de auteur tien jaar geleden als staatssecretaris zich bereid verklaarde art. 41, tweede lid, inzake de adviesfunctie uit de wet te schrappen ⁹⁾.

¹⁾ „Daar het de taak van de Raad niet is om de Regering van advies te dienen omtrent het te voeren monetaire en fiscale beleid ...”. Publikaties van de Sociaal-Economische Raad 1951, no. 1; Advies inzake de in de naaste toekomst te voeren loon- en prijspolitiek, blz. 18.

²⁾ Prof. Van der Grinten stelt: „Ik zou geen enkel voorbeeld kunnen noemen, dat tengevolge van de inschakeling van de Raad voor het algemeen welzijn noodzakelijke beslissingen zijn uitgesteld”. Het zou wellicht de moeite lonen dit nader te bestuderen.

³⁾ „Artikel 41. Enige leden wezen er op, dat de zinsnede „tenzij het landsbelang zich naar hun oordeel daartegen verzet”, waarmede lid 2 begint, impliceert, dat vrijwel over elke aan gelegenheid advies zal moeten worden gevraagd. Zij vroegen zich af, of dit niet te ver gaat. De Staatssecretaris zette uiteen, dat aan de instelling van de Sociaal-Economische Raad de gedachte ten grondslag ligt, dat dit het adviescollege bij uitstek zal zijn van de Regering op economisch en sociaal gebied. Daarom is het ook gewent, dat zijn advies steeds wordt ingewonnen. Ten einde het bezwaar van de hier aan het woord zijnde leden te ondervangen, is de bepaling zodanig geredigeerd, dat in de praktijk commissies zullen kunnen worden gehoord en niet de gehele Raad bijeen hoeft te worden geroepen. Dat de commissies steeds zullen worden gehoord, lijkt gewent; het bedrijfsleven moet zoveel mogelijk in het sociaal-economisch

¹⁾ De rede van Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart is gepubliceerd in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie van 16 februari 1960; bijvoegsel.

²⁾ Katholiek Staatkundig Maandschrift, speciaal nummer gewijd aan het tienjarig bestaan van de p.b.o.-wet, januari 1960, blz. 471.

³⁾ Socialisme en Democratie, januari 1960, blz. 15.

⁴⁾ De Vakbeweging, 16 januari 1960, blz. 54.

⁵⁾ Zie: „E.-S.B.” van 11 maart 1959, blz. 186.

⁶⁾ „Wenst de Overheid daarentegen op deze extra-productiviteit beslag te leggen voor het bouwen van enige IJ-tunnels of ten behoeve van ontwikkeling van achtergebleven gebieden in binnen- en buitenland — te financieren uit verhoogde belastingopbrengsten ter grootte van het toegenomen nationaal inkomen — dan staat dit zoals Dr. Drees Jr. terecht opmerkt, niet ter beoordeling van de S.-E.R.”, Drs. J. W. de Pous in „Plan en economisch beleid”, „E.-S.B.” van 8 april 1959, blz. 285.

Mr. Mulder argumenteert een zelfde conclusie uitvoeriger. Zijn betoog is gebaseerd op de onmacht van de volksvertegenwoordiging: „het is een ervaringsfeit dat men met het aanbrengen van amendementen op een afgerond voorstel praktisch niet in staat is de geest daarvan te veranderen; men moet dus, om wezenlijk invloed uit te oefenen, zijn kans aangrijpen in de fase van voorbereiding”.

De ervaring leert *het tegenovergestelde*. De Tweede Kamer is wel degelijk in staat voorstellen van de Regering te veranderen. Gewezen kan bijv. worden op het debat

(*vervolg noot 9*)

beleid worden betrokken. De leden hier aan het woord vroegen of dit betekent, dat b.v. ook advies zal moeten worden gevraagd over alle af te sluiten handelsaccorden. De Staatssecretaris meende, dat dit niet nodig zal zijn, gezien het slot van lid 2. Hij was echter ook bereid, de gehele bepaling te schrappen. Dit ging de commissie weer te ver. Zij wees er op, dat vele thans bestaande adviserende lichamen bij de inwerkingtreding van de Wet op de Bedrijfsorganisatie zullen verdwijnen”. (Verslag van het overleg tussen de Commissie van Voorbereiding en de Staatssecretaris, zitting 1948-1949, 873, no. 9, blz. 6.)

Kredietverlening door banken in Engeland

Gedurende het tijdvak half november 1959-half februari 1960 is het door de banken verstrekte krediet vrijwel met hetzelfde bedrag gestegen als in de overeenkomstige driemaandelijke periode een jaar tevoren. Midden februari stond in totaal aan bankkrediet in Groot-Brittannië £ 3.243 mln. uit, aldus „The Economist” van 12 maart jl. Onderstaande cijfers zijn aan dit blad ontleend.

Mutaties in verstrekte kredieten
(in mln. ponden)

	15 nov. '58 tot 15 febr. '59	15 nov. '59 tot 15 febr. '60	15 febr. '59 tot 15 febr. '60
Persoonlijke leningen en krediet aan zelfstandige beroepsbeoefenaren	+ 53	+ 57	+201
Huurkoop	+ 19	+ 12	+ 67
Kleinhandel	+ 34	+ 36	+103
Industrie en andere bedrijven	+102	+103	+301
„Overige financiële instellingen”	+ 23	+ 36	+ 96
Totaal	+245	+241	+776

Bron: British Bankers' Association.

De expansie van de kredietverlening aan huurkoopmaatschappijen verminderde enigszins, doch per medio februari jl. was het uitstaande bedrag ad £ 126 mln. bijna vijf keer zo hoog als anderhalf jaar geleden. Ook het door de banken aan de kleinhandel verleende krediet is grotendeels voor afbetalingsfinanciering bestemd. De kleinhandel heeft thans £ 338 mln. bankkrediet, hetgeen twee maal zo veel is als twee jaar geleden. Het is — aldus „The Economist” — mogelijk dat kredieten voor de financiering van huurkooptransacties de eerste zullen zijn die de invloed zullen voelen van de thans minder ruime liquiditeit welke de banken noodzaakt tot beperking van haar kredietverlening.

(*Advertentie*)

over de bestedingsbeperking in 1957, waarbij de Kamer gedaan kreeg dat de Regering haar voornemen om de consumptensubsidie op melk af te schaffen, voorlopig opschortte. Twee jaar later werd eenzelfde voorstel onder invloed van de Tweede Kamer geamendeerd in een etappewijze afschaffing. Ook heeft de Tweede Kamer een reële invloed op het huursubsidiebeleid. Nu zou men kunnen denken dat het hier met die onmacht nogal meevalt omdat het vrij simpele kwantitatieve problemen betreft. Ook bij meer ingewikkelde wetsontwerpen ziet men echter een reële invloed van de Tweede Kamer. Genoemd kunnen worden de Wet op de Bedrijfsorganisatie en de Wet inzake de Economische Mededinging, die sterk afwijken van de oorspronkelijke regeringsontwerpen¹⁰⁾. Het is een miskenning van de Tweede Kamer wanneer men stelt dat deze slechts in staat is tot wetgeving in formele zin en tot globaal repressief toezicht. Ook de activiteit van de Tweede Kamer ligt voor een groot deel in het voorbereidende vlak. De suggestie dat de Tweede Kamer een vrijwel bloedeloze stempelmachine is strijdt met ons staatsrecht en met de werkelijkheid.

's-Gravenhage.

W. DREES Jr.

¹⁰⁾ Uit een geheel andere sector — het onderwijs — mogen enige voorbeelden worden genoemd. De geschiedenis van de Kleuteronderwijswet laat een grote invloed van de beide Kamers zien. Het wetsontwerp van 1920 werd in 1923 ingetrokken onder druk van de Tweede Kamer. De Eerste Kamer nam in 1947 de motie Woltjer aan, hetgeen mede leidde tot het indienen van het wetsontwerp Rutten van 1950. Ook hiertegen kwamen talrijke bezwaren naar voren. Het wetsontwerp werd vrijwel geheel omgewerkt en in 1955 werd een nieuw wetsontwerp ingediend, dat slechts op ondergeschikte punten gewijzigd werd.

In 1947 werd een wetsontwerp inzake het Hoger Onderwijs ingediend. Blijkens de Memorie van Antwoord van januari 1948 werd het ontwerp aanmerkelijk gewijzigd in verband met de opmerkingen van de Tweede Kamer. In februari 1948 werden in de Tweede Kamer 11 amendementen ingediend, waarvan de meeste hun weerslag vonden in de definitieve wet.

Meer recent zijn de discussies over de wijziging van de Middelbaar Onderwijs-wet. Onder andere werd een amendement ingediend op art. 36, dat een principiële omwerking betekende van een onderdeel van de regeling van de vergoeding. Dit amendement werd, op enkele onderdelen gewijzigd, in het wetsontwerp geïncorporeerd, waardoor op dit punt een andere vergoedingsregeling tot stand was gekomen. Afgewacht zal moeten worden, of ook bij andere wetsontwerpen in deze sector, zoals de Mammoetwet, zal blijken dat de Staten-Generaal op de inhoud van de definitieve regelingen grote invloed hebben uitgeoefend.

In een tweetal artikelen bespreekt schrijver de zakelijke inhoud van de Conventie van Stockholm. Hieronder wordt de tariefpolitiek behandeld. Met betrekking tot de afbraak van de binnentarieven stelt schrijver, dat er een opmerkelijke overeenkomst bestaat tussen het tarifaire afbraakritme van de Gemeenschap en dat van de Vrijhandelsassociatie. Deze overeenkomst is toe te schrijven aan het streven van de Zeven, hun ritme zoveel mogelijk te synchroniseren met dat van de Zes, dit ter vermindering van discriminatie op tariefgebied tussen de beide groeperingen. Synchronisatie in de tariefafbouw is een wezenlijk kenmerk van de Conventie van Stockholm, zulks in de veronderstelling dat hierdoor de totstandkoming van een grotere associatie of een brug tussen de Zes en de Zeven zal worden vergemakkelijkt. Gegeven het feit, dat aan de beide groeperingen twee verschillende concepties — een douane-unie en een vrijhandelszone — ten grondslag liggen, is er evenwel volgens schrijver reden tot twijfel of deze synchronisatie een afdoende bijdrage kan leveren voor een grotere associatie tussen de Zes en de Zeven.

De Conventie tot oprichting van de Europese Vrijhandelsassociatie

(I)

Inleiding.

Op 20 november 1959 hebben Ministers van Denemarken, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland namens hun Regeringen te Stockholm de tekst van de Conventie tot oprichting van de Europese Vrijhandelsassociatie geparafeerd. Daarbij is tevens overeengekomen, dat de ratificatie van de Conventie vóór 31 maart 1960 zal moeten plaatsvinden.

In een Resolutie, welke de Zeven tegelijkertijd hebben aanvaard, verklaren zij al het mogelijke te zullen doen om een nieuwe splitsing in Europa te voorkomen. Nadrukkelijk geven zij daarin te kennen dat zij hun Vrijhandelsassociatie beschouwen als een stap naar een overeenkomst tussen alle leden van de O.E.E.S. Niettemin zal na de ratificatie van de Conventie van Stockholm het bestaan van twee vanuit economisch en politiek oogpunt wezenlijk verschillende groeperingen formeel zijn bekrachtigd. Binnen de Organisatie van Europese Economische Samenwerking, welke organisatie zo zeer heeft bijgedragen tot de versterking van West-Europa — zowel in economische als in politieke zin — zal na de inwerkingtreding van de Conventie de economische samenwerking binnen dit gebied worden gedragen door de beginselen van twee internationale verdragen, nl. het Verdrag van Rome en de Conventie van Stockholm. De Zes en de Zeven zullen dan vanuit een eigen filosofie en met zelf gekozen middelen streven naar de verwezenlijking van hun beider doelstelling: de totstandkoming van een groot marktgebied.

In deze en een volgende bijdrage wordt de zakelijke inhoud van de Conventie tot oprichting van de Europese Vrijhandelsassociatie besproken. Daarbij zal niet worden ingegaan op het epineuze vraagstuk van de regeling van de handelsbetrekkingen in West-Europa, waarvan uiteraard de totstandkoming van de Conventie van Stockholm een integrerend bestanddeel vormt. Slechts de voornaamste hoofdstukken van de Conventie zullen beknopt worden weergegeven en van enig commentaar worden voorzien.

Tariefpolitiek.

Zoals met de naam „Vrijhandelsassociatie” reeds

wordt aangeduid, ligt aan de door de Conventie van Stockholm gekozen associatievorm de G.A.T.T.-conceptie der vrijhandelszone ten grondslag. Art. XXIV, lid 8b, van het „Agreement” definieert een vrijhandelszone als een groep van twee of meer douanegebieden, waartussen de tarieven en andere handelsbelemmeringen zijn afgebroken, wat betreft het wezenlijke van de handel in producten van oorsprong uit de tot de zone behorende gebieden.

De afbraak der handelsbelemmeringen is derhalve slechts van toepassing op bepaalde — niet alle — goederen, welke in de zone circuleren. Zo beperkt de Conventie de „area tariff treatment” tot die goederen, welke geheel geproduceerd zijn binnen het gebied van de Associatie en die, welke, hetzij een met name genoemde bewerking hebben ondergaan binnen dat gebied, hetzij aldaar een zodanige waardetoevoeging hebben ondergaan dat de waarde van de van buiten de Associatie geïmporteerde grond- en hulpstoffen niet hoger is dan 50 pCt. van de exportprijs der goederen. Met uitzondering van bepaalde bewerkingen in de textielsector zijn krachtens de Conventie van Stockholm de genoemde bewerkings- en percentage-regel alternatief aanwendbaar bij de vaststelling van de origine.

Het door de Conventie gekozen stelsel van origine-definitie is liberaal. De producten, genoemd in de grondstoffenlijst, die in een productieproces gebruikt worden in een staat, zoals aangegeven op deze lijst, ontvangen eveneens de zone-origine. In het algemeen impliceert de hantering van een grondstoffenlijst bij de originevaststelling een liberale toepassing van het percentagecriterium. Voorts gaat de Conventie ervan uit dat iedere Lid-Staat vrij is een meer liberale toepassing aan de origineregels te geven, mits dit op non-discriminatoire wijze geschiedt. Ten slotte voorziet de Conventie in een periodieke herziening van de criteria voor de originevaststelling met het oogmerk deze criteria eenvoudiger en zo mogelijk nog meer liberaal te maken.

Ook de administratieve voorschriften betreffende de originecontrole vertonen onmiskenbaar een liberaal karakter. Het bewijs voor de origine van een produkt kan bestaan of uit een origineverklaring door de exporteur

of uit een certificaat, afgegeven door de overheid resp. door een door de exporteerende staat hiertoe geautoriseerd lichaam. Enkele uitzonderingen daargelaten, mag de exporteur zelf kiezen tussen één van beide systemen van originecertificatie. Bij eventuele frauduleuze certificatie zullen de op te leggen straffen gelijk zijn aan die, welke kunnen worden gegeven bij onjuiste opgave voor betaling van rechten op in te voeren goederen.

„Deflection of trade”

De liberale definitie en toepassing van de origineregels heeft echter ook haar keerzijde. De in het kader van een stelsel van liberale oorsprongscriteria toegestane, vrije circulatie van produkten uit derde landen in het gebied van de zone kan bij gelijktijdige handhaving van tariefdispariteiten leiden tot „verleggingen van het handelsverkeer” ten detrimente van de hoge tarievenlanden. Van „deflection of trade” kan — aldus de Conventie van Stockholm — worden gesproken, indien de invoer van een bepaald produkt in het gebied van een Lid-Staat uit het gebied van een andere Lid-Staat stijgt ten gevolge van tariefverlaging in het importerende land en indien de toegenomen invoer ernstige schade veroorzaakt op de voortbrenging van dat produkt aldaar. Uiteraard heeft onder een liberaal origineregime niet iedere tariefongelijkheid „deflection of trade” tot gevolg. Van wezenlijk belang is daarbij de mate, waarin het uit derde landen te importeren produkt verkrijgbaar is in het gebied van de zone. Voorts speelt hierbij de vraag een rol in hoeverre de concurrentie gezond functioneert. Niettemin geldt in het algemeen, dat hoe liberaler de origineregels zijn gedefinieerd en worden toegepast, hoe groter de kans is op het ontstaan van de genoemde verleggingen in de handelsstromen. „Deflection of trade” is de normale consequentie van een liberaal geïnterpreteerde opvatting van de vrijhandelszoneconceptie.

In geval van geconstateerde „deflection of trade” kan de Raad van Ministers van de Associatie dan ook, zoals art. 5, lid 2, van de Conventie voorschrijft, de origine-regels wijzigen. Zelfs kan de Raad in gevallen van ernstige „deflection of trade” de gedupeerde Lid-Staat bij meerderheidsstem machtigen tot het nemen van tijdelijke maatregelen ten einde zijn positie veilig te stellen; deze maatregelen mogen hoogstens twee maanden van kracht zijn, in uitzonderingsgevallen vier maanden. Intussen kan de Raad een onderzoek instellen naar de aard van de opgetreden „deflection”, alsmede naar de oorzaken ervan. Overweegt een Lid-Staat een verlaging van een buitenrecht, d.w.z. één op een produkt, ingevoerd uit derde landen, dat niet de zonestatus heeft gekregen, dan moet deze Lid-Staat de Raad hiervan tijdig in kennis stellen. In zijn overwegingen tot tariefverlaging moet het desbetreffende Lid de wenselijkheid betrekken zoveel mogelijk het optreden van „deflection of trade” te vermijden; in dit voorschrift, neergelegd in lid 5 van art. 5 van de Conventie inzake de Europese Vrijhandelsassociatie, weerspiegelt zich de Angelsaksische opvatting van de „code of good conduct” bij het voeren van tariefpolitiek. Mocht niettemin een andere Lid-Staat als gevolg van de tariefverlaging een verlegging in de handelsstroom van het desbetreffende produkt constateren, dan kan het de algemene klachtenprocedure krachtens art. 31 van de Conventie inroepen, welke de Raad bij meerderheidsbesluit de bevoegdheid geeft zekere drukmaatregelen toe te passen ten opzichte van het land, dat tot tariefverlaging overging. Het niet

volgen van de „code of good conduct” kan derhalve worden gestraft met het bij meerderheidsstem door de Raad van Ministers opleggen van retorsiemaatregelen.

Het essentiële punt in de in de Conventie neergelegde regeling is dat het uiteindelijk de Raad is, die beslist of er inderdaad sprake is van „deflection of trade”. Op basis van de Conventie wordt aan de Lid-Staten geen objectieve garantie verleend tegen het optreden van „deflection of trade”; in hoogst dringende gevallen kan slechts voor een periode van maximaal 2 x 2 maanden bij meerderheidsstem autorisatie worden verleend voor het treffen van interimmaatregelen.

Deze wel bij uitstek pragmatische benadering van het vraagstuk legt veel macht in handen van het enige gemeenschapslichaam, van de Associatie, de Raad van Ministers. In hoeverre deze benadering tevens tegemoet kan komen aan de verlangens van het bedrijfsleven om verschoond te blijven van additionele risico's, welke buiten zijn eigenlijke sfeer zijn gelegen, zal de tijd nog moeten leren.

Afbraak binnentarieven.

Tijdens de overgangperiode, welke eindigt op 31 december 1969, zullen in het gebied van de Associatie de binnentarieven, geheven op de produkten, welke de zonestatus hebben ontvangen, volledig moeten worden afgebroken. Een uitzondering op deze regel geldt voor de landbouwprodukten, welke buiten het veld van toepassing van de multilaterale tariefverlaging vallen.

Het ritme van de afbraak is geregeld in art. 3 van de Conventie. Daaromtrent is bepaald, dat op de hieronder genoemde data het op elk produkt toegepaste recht ten opzichte van het basisrecht procentueel niet hoger mag zijn dan:

per 1 juli 1960	80 pCt.
1 januari 1962	70 pCt.
1 juli 1963	60 pCt.
1 januari 1965	50 pCt.
1 januari 1966	40 pCt.
1 januari 1967	30 pCt.
1 januari 1968	20 pCt.
1 januari 1969	10 pCt.

De overeenstemming met het ritme van de afbraak van binnenrechten in de E.E.G., zoals geregeld in art. 14 van het Verdrag van Rome, is treffend. Bij benadering loopt het afbraakritme van de Conventie van Stockholm hiermee parallel. Slechts op enkele ondergeschikte punten kunnen verschillen worden geconstateerd. Zo is het door de Conventie gevolgde systeem van afbraak der tarieven wat meer mechanisch dan dat van het Verdrag van Rome. Dit Verdrag kent een drietal etappen van vier jaar, aan het einde waarvan resp. 25 pCt., 50 pCt. en 100 pCt. van de basisrechten moeten zijn afgebroken. Deze etappen en daarmee de overgangperiode kunnen met enkele jaren worden verlengd, hetgeen een grotere souplesse geeft aan het door het Verdrag van Rome gevolgde systeem. Ook is in het kader van het Verdrag van Rome het voorgescreven afbraakpercentage minder star dan dat van de Conventie: anders dan een periodieke verlaging van het recht van minimaal 10 pCt. per produkt, schrijft het Verdrag van Rome een zodanige verlaging van rechten voor, dat de totale douaneperceptie met 10 pCt. wordt verminderd, met dien verstande dat (uitgezonderd vóór de eerste verlaging per 1 januari 1959) voor elk der produkten de verlaging ten minste 5 pCt. van het basisrecht dient te bedragen.

Afgezien van deze minder zwaar wegende verschillen punten kan in het algemeen worden gesteld, dat er een

opmerkelijke overeenkomst bestaat tussen het tarifaire afbraakritme van de Gemeenschap en dat van de Vrijhandelsassociatie. Het waarom hiervan ligt voor de hand: ter vermindering van discriminatie op tariefgebied tussen de beide groeperingen streven de Zeven er naar hun ritme zoveel mogelijk te synchroniseren met dat van de Zes. Zij zien immers, zoals zij in hun Resolutie, vastgesteld ter gelegenheid van de parafering van de Conventie te kennen gaven, hun Associatie als een stap in de richting van een overeenkomst tussen alle leden van de O.E.E.S.

Voorts lijkt het niet uitgesloten dat, wanneer de Gemeenschap mocht besluiten het afbraaktempo der binnenrechten te versnellen, het ritme van de tariefafbraak binnen de Vrijhandelsassociatie onmiddellijk zich aan deze versnelling zou aanpassen. Synchronisatie in de tariefafbouw der twee groeperingen is een wezenlijk kenmerk van de Conventie van Stockholm, zulks in de veronderstelling dat hierdoor de totstandkoming van een grotere associatie of een brug tussen de Zes en de Zeven zal worden vergemakkelijkt.

Restitutie van rechten.

Gegeven het feit, dat aan de beide groeperingen twee verschillende concepties — een douane-unie en een vrijhandelszone — ten grondslag liggen, is er evenwel reden tot twijfel of de synchronisatie in de tariefafbouw een afdoende bijdrage kan leveren voor een grotere associatie tussen de Zes en de Zeven. Bij de regeling van de vrije circulatie binnen een zone of unie, welke twee of meer douanegebieden zal omvatten, kan immers met de vaststelling van de tariefafbraak tijdens een overgangperiode niet worden volstaan. Daarnaast moeten richtlijnen worden geformuleerd betreffende de wijze van afschaffing van teruggave van rechten tijdens die periode. Art. 10 van het Verdrag van Rome regelt deze aangelegenheid; daarbij — aldus dit artikel — zal rekening moeten worden gehouden met de regels inzake de afschaffing van douanerechten binnen de Gemeenschap en met die, welke de geleidelijke toepassing van het gemeenschappelijk douane-

tarief betreffen. Het is duidelijk dat, wanneer de richtlijnen met betrekking tot de restitutie tussen de Zes en de Zeven divergeren — en dit kan niet anders, gezien het feit dat het hier om twee verschillende concepties gaat, de één met, en de ander zonder gemeenschappelijk buitentarief —, de synchronisatie in de tariefafbraak slechts zeer ten dele discriminatie op tariefgebied tussen de beide groeperingen zal kunnen voorkomen.

Niet zonder oorzaak laat de Conventie van Stockholm het belangrijke punt van de restitutie van rechten tijdens de overgangperiode geheel open. Art. 7, lid 3, van de Conventie bepaalt dat de Raad vóór 31 december 1960 zal beslissen welke voorzieningen moeten worden getroffen met betrekking tot de restitutie in de periode 31 december 1961 - 1 januari 1970.

Wat de regeling van de restitutie van rechten na de overgangperiode betreft, schrijft de Conventie voor, dat iedere Lid-Staat van 1 januari 1970 af, „area tariff treatment” kan weigeren voor een produkt, waarop de betaalde rechten zijn gerestitueerd. De Lid-Staat, die rechten restitueert aan de exporteur, profiteert dus niet van de preferentiële tariefbehandeling bij de export naar het gebied van een andere Lid-Staat.

Op zich zelf genomen, is deze regeling te verdedigen. In het algemeen hebben restituties van invoerrechten immers — zeker na de overgangperiode — tot gevolg dat de mogelijkheid van „deflection of trade” wordt vergroot. Niettemin, de ongelijkheid in de concurrentieverhoudingen als gevolg van de tariefdispariteiten wordt niet volledig door deze regeling weggenomen; om dit in een vrijhandelszone te bereiken zou een stelsel van gedifferentieerde restituties moeten worden toegepast. Vanwege de administratieve rompslomp, welke een dergelijk stelsel met zich zou brengen, heeft de Conventie evenwel een minder sluitend systeem gekozen, althans voor de tijd na de overgangperiode.

Hoewel op praktische gronden te verdedigen, kleven aan het door de Conventie gevolgde systeem van restitutie gebreken, welke te ernstiger zijn, waar zij de eigenlijke doelstelling van de Zeven: het vinden van een oplossing voor het Europese probleem, zouden kunnen doorkruisen.

Fiscale rechten.

Ook de bepalingen betreffende de belastingen sluiten niet volledig aan bij die van het Verdrag van Rome.

De Conventie van Stockholm schrijft voor dat binnen een bepaald tijdschema de fiscale rechten, hoger dan die geheven op de nationale produktie, moeten worden afgeschaft; het protectionistische element moet dan uit deze rechten zijn geëlimineerd. Ditzelfde bepaalt art. 95 van het Verdrag van Rome met betrekking tot de binnenlandse belastingen; van deze belastingen moet slechts het protectionistische element worden afgebroken.

Een andere regeling is door het Verdrag van Rome evenwel voorgeschreven ten aanzien van de douanerechten van fiscale aard: art. 17 van dit Verdrag regelt de volledige afbraak van deze categorie douanerechten. In het kader van de Conventie van Stockholm behoeven de douanerechten van fiscale aard daarentegen slechts te worden afgebroken in de mate, waarin deze rechten het nationale peil te boven gaan.

Eveneens wat de fiscale paragraaf betreft bestaat er derhalve geen volledige overeenkomst tussen de in het Verdrag van Rome en in de Conventie van Stockholm neergelegde regelingen.

Brussel.

Drs. A. KOUWENHOVEN.

Nachttarief voor autoverhuur

Een van de grootste Londense autoverhuurbedrijven heeft een speciaal tarief ingevoerd voor de verhuur van personenauto's gedurende de avonduren en de nacht. Volgens deze regeling kan de huurder over een Ford Anglia of Consul beschikken tussen 's avonds half zes en 's morgens negen uur, behalve op zaterdag en zondag, tegen een bedrag van £ 18.18 per jaar, terwijl de gereden kilometers niet extra worden berekend en er zelfs geen limiet voor is gesteld.

Volgens „The Financial Times”, waaraan het bovenstaande is ontleend, motiveerde de directeur van het betrokken autoverhuurbedrijf deze tariefstelling als volgt: „Als wij onze inkomsten grotendeels verkrijgen uit de verhuur van auto's per dag, moeten wij deze bij gebrek aan eigen garageruimte elders stallen en daarvoor betalen wij dikwijls meer dan £ 100 per week. Door invoering van het speciale tarief verwachten wij 's nachts niet meer opgescheept te zitten met de auto's en aldus garagekosten te besparen”.

Tussen de beleggingsmaatschappij en het beleggingsdepot bestaan niet alleen fiscaalrechtelijke, doch ook juridisch-technische verschillen. De beleggingsmaatschappij is een investment trust met een eenzijdig open kapitalisatie, het beleggingsdepot heeft daarentegen een volledig open kapitalisatie. Daar de reeds bestaande investment trusts een sociale functie vervullen die indientiek is aan die van speciale nog op te richten investment trusts, is het verlenen van fiscale faciliteiten alleen aan deze laatste in strijd met art. 189 van de Grondwet. Een obstakel voor de popularisering van aandelen (in beleggingsmaatschappijen) is het Besluit op de Dividendbelasting 1941. Bij het zoeken naar een oplossing van dit probleem zijn aanknopingspunten te vinden in het Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften. De voorgestelde vrijstelling van het zegelrecht dient niet beperkt te blijven tot obligaties, doch o.a. te worden uitgebreid tot certificaten van aandelen en bewijzen van participatie in beleggingsdepots.

Je congnois vision et somme,
 Je congnois la faulte des Boesmes,
 Je congnois le povoir de Romme,
 Je congnois tout, fors que moy mesmes.
 Uit Ballade des menus propos van François Villon.

Wanneer men terugblijkt op de koers van het na-oorlogse regeringsbeleid tot het optreden van het Kabinet De Quay dan mogen de geluiden die hier en daar uit de nota over de bezitsvorming van 6 november jl. opklinken tot tevredenheid stemmen. Wij geven toe, er zijn nog vele klanken die in deze partituur niet (meer) thuis horen. Van een pianist, op wiens répertoire tot gisteren vrijwel uitsluitend het concert voor de linkerhand¹⁾ voorkwam, kan men echter moeilijk vandaag een smetteloze vertolking van een concert voor de linker- én rechterhand verwachten. In deze bijdrage zullen wij uitsluitend de maatregelen ter bevordering van het effectenbezit onder de loep nemen. De Regering is van mening dat de risico's inherent aan effecten, in het bijzonder aan gewone aandelen, een hinderpaal zijn voor de popularisering van het effectenbezit. Deze risico's kunnen verminderd worden door het creëren van collectieve beleggingsvormen (investment trusts). Als zodanig worden in de nota genoemd beleggingsdepots of beleggingsfondsen en de beleggingsmaatschappijen. Wat de eerste categorie betreft beperkt men zich in de nota tot de opmerking dat dit figuren zijn zonder rechtspersoonlijkheid en niet onderworpen aan vennootschapsbelasting. Bij de tweede categorie wordt aangetekend dat deze belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting, zij het dat, teneinde dubbele heffing van vennootschapsbelasting te vermijden, de door beleggingsmaatschappijen ontvangen dividenden op aandelen buiten beschouwing blijven voor de heffing van de vennootschapsbelasting en dat in zekere gevallen een koersverschillenreserve kan worden gevormd. De nota doelt hier op de Beschikking Beleggingsmaatschappijen²⁾.

¹⁾ Voor de Oostenrijkse oorlogsinvaliden Paul Wittgenstein componeerde Maurice Ravel „le concerto pour la main gauche”.

²⁾ Beschikking van de Minister van Financiën van 18 december 1947, no. 201, laatstelijk gewijzigd bij Beschikking van 5 augustus 1954, no. 144, Ned. Stcrt. van 9 augustus 1954, no. 151.

Het regeringsvoorstel ter bevordering van het effectenbezit

Ten aanzien van de *open* effecten-beleggingsmaatschappijen³⁾ bepaalt art. 3, lid 1 van deze beschikking dat de door haar genoten dividenden, voor zover deze niet in mindering worden gebracht op de boekwaarde van het aandelenbezit, buiten beschouwing blijven voor de heffing van de vennootschapsbelasting. Krachtens art. 4, lid 1, sub 1 vindt art. 3, lid 1 overeenkomstige toepassing op *besloten* effecten-beleggingsmaatschappijen, mits o.a. ten minste 60 pCt. van het bruto bedrag van de in het jaar genoten dividenden aan aandeelhouders wordt uitgekeerd. Voorts bepaalt art. 2, leden 1 en 2 (eerste alinea):

1. Effecten-beleggingsmaatschappijen kunnen bij het bepalen van de jaarlijkse winst voor de heffing van de vennootschapsbelasting koersverschillen reserveren. Een eenmaal aangevangen reservering kan, met afwijking in zoverre van art. 7, eerste lid van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941, worden onderbroken met ingang van het boekjaar, bij de aanvang waarvan de koersverschillenreserve nul bedraagt.

2. De koersverschillenreserve is het voordelige saldo van de koerswinsten en koersverliezen op effecten sedert het tijdstip van de vorming van de reserve. Zij bedraagt echter telkenjare niet meer dan het zuiver vermogen verminderd met het gestorte kapitaal en de overige toelaatbare reserves, doch niet verminderd met uitdelingen en onder art. 14 van het Besluit op de Vennootschapsbelasting 1942 vallende bedragen, welke op het jaar betrekking hebben.

Volgens dit laatste artikel mag de beleggingsmaatschappij derhalve zonder dat vennootschapsbelasting hoeft te worden betaald, koerswinst, gerealiseerd bij verkoop van effecten, aan de koersverschillenreserve toevoegen. Wanneer zij echter gerealiseerde koerswinst zou *uitkeren*; dient zij wél vennootschapsbelasting te betalen.

Naast de *fiscale* verschillen tussen de beleggingsmaatschappijen en het beleggingsdepot zijn er evenwel de volgende *juridisch-technische* verschillen, welke niet in de nota vermeld zijn:

³⁾ Een *open* effecten-beleggingsmaatschappij is een effecten-beleggingsmaatschappij waarvan alle of nagenoeg alle geplaatste aandelen genoteerd zijn ter beurse van Amsterdam of Rotterdam.

a. Aan het depot ligt ten grondslag een drie-partijen-overeenkomst, tussen beheerder, bewaarder en houders van participaties. De inhoud van deze overeenkomst wordt bepaald door de zgn. Voorwaarden van Administratie en Beheer ⁴⁾ welke bij notariële akte zijn vastgelegd. De juridische structuur brengt mede, dat deelnemingen (participaties genaamd) tot een ongelimiteerd aantal uitgegeven kunnen worden zonder dat hiervoor aan bepaalde wettelijke vereisten moet worden voldaan. Bij een beleggingsmaatschappij daarentegen zal bij regelmatige uitbreiding van het *geplaatste* kapitaal — door uitgifte van nieuwe aandelen — het *maatschappelijk* kapitaal door statutenwijziging van tijd tot tijd moeten worden vergroot.

b. Wanneer een houder van participaties in een beleggingsdepot zijn participaties wil realiseren kan hij deze of ter beurze verkopen — uiteraard mits deze ter beurze genoteerd zijn — of ter roeyement aanbieden bij de bewaarder (als hoedanig een administratiekantoor fungeert). Ook het roeyement kan geschieden zonder dat aan bepaalde wettelijke vereisten wordt voldaan. Het feit, dat beide mogelijkheden van realisatie aanwezig zijn brengt mede dat het verschil tussen de beurskoers en de intrinsieke waarde van de participatie nooit groot zal zijn.

Een soepele mogelijkheid om *aandelen* te roeyeren ontbreekt in het vennootschapsrecht. Weliswaar is overdracht onder bezwarende titel van aandelen aan de vennootschap in principe mogelijk, doch slechts tot het bedrag in de akte van oprichting bepaald (art. 41a W.v.K.). Het Ministerie van Justitie pleegt als genoemd bedrag slechts goed te keuren maximaal de helft van het geplaatste maatschappelijk kapitaal

De vennootschap kan met de verkregen aandelen tweërlei doen. Zij kan deze of in portefeuille houden of intrekken, zodat het geplaatste kapitaal wordt verminderd. Het Departement maakt geen bezwaar tegen zodanige intrekking zonder voorafgaande statutenwijziging, mits het geplaatste kapitaal niet daalt beneden het bedrag dat in de statuten is vermeld. Uitgifte van de ingekochte aandelen is alsdan slechts mogelijk door deze opnieuw te plaatsen, daarover registratierecht te betalen enz. Worden de ingekochte aandelen echter in portefeuille gehouden, dan kunnen zij weer worden verkocht en overgedragen zonder dat registratierecht verschuldigd is ⁵⁾. Volledigheidshalve zij nog opgemerkt dat, terwijl krachtens de Voorwaarden de bewaarder *verplicht* is de ter roeyement aangeboden participaties te roeyeren, voor de beleggingsmaatschappij een dergelijke (statutaire) verplichting *niet* bestaat. Een en ander heeft tot gevolg dat bij geringe handel in de aandelen van een beleggingsmaatschappij enig aanbod van aandelen de koers belangrijk beneden de intrinsieke waarde der aandelen kan doen dalen.

Men kan derhalve de (Nederlandse) beleggingsmaatschappij karakteriseren als een collectieve beleggingsvorm met een *eenzijdig* open kapitalisatie (semi open-end investment trust) en het beleggingsdepot als een collectieve beleggingsvorm met een *volledig* open kapitalisatie (open-end investment trust) ⁶⁾. Het is daarom begrijpelijk dat in

⁴⁾ Bijlage E van het Fondsenreglement van 1 januari 1958 van de Vereeniging voor den Effectenhandel bevat gedetailleerde voorschriften met betrekking tot de Voorwaarden van Administratie en Beheer van depots met vrij beheer.

⁵⁾ Zie: „Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen” door Mr. Dr. H. F. A. Völlmar, Band A, blz. 125/126.

⁶⁾ Zie ook: Dr. M. P. Gans: „Beleggingsleer en Beleggingsfondsen”, 1957, blz. 17 e.v.

landen (België, Duitsland en Zwitserland) waar het vennootschapsrecht een soepele, regelmatige uitbreiding en vermindering van het geplaatste kapitaal niet toelaat ⁷⁾ men uitsluitend beleggingsdepots kent. Hieronder laten wij enige cijfers volgen van de ontwikkeling van de Duitse en Zwitserse depots.

	DUITSLAND		ZWITSERLAND	
	eind dec. 1956	eind sept. 1959	eind dec. 1956	eind sept. 1959
Effectendepots	7	14	14	21
Onroerende goederendepots	—	—	14	19
Effecten- en onroerende goederendepots	—	—	1	1
Totale waarde	DM 108,1 mln.	DM 2.038,2 mln.	Zw.fr. 1.862,8 mln.	Zw.fr. 2.978,5 mln.
Uitstaande participaties	1.098.247	16.245.228	6.023.000	10.325.000

Bron: „Monatsberichte der Deutsche Bundesbank” van oktober 1959, blz. 106/7 en „Bulletin mensuel” van de Banque Nationale Suisse van december 1959, blz. 50.

Tot de spectaculaire groei van de beleggingsdepots in Duitsland zal ongetwijfeld hebben bijgedragen het feit, dat, ten gerieve van de kleine beleggers, krachtens het „Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften” de uitkeringen van deze depots vrijgesteld zijn van „Kapitalertragsteuer” (dividendbelasting).

De voordelen van de *volledig* open kapitalisatie van het beleggingsdepot treden duidelijk aan het licht, wanneer beursnotering van speciale investment trusts (die inhaken op spaarregelingen) niet plaatsvindt. Immers, de vlotte verhandelbaarheid ter beurze heft de nadelen van een investment trust met *eenzijdig* open kapitalisatie (de Nederlandse beleggingsmaatschappij) op. De aandeelhouders kunnen steeds ter beurze hun aandelen verkopen.

Wanneer de aandelen in een beleggingsmaatschappij niet ter beurze genoteerd zijn en er evenmin een markt daarbuiten is, rijst het probleem hoe een aandeelhouder zijn stukken kwijt kan. Voor een beleggingsdepot levert deze situatie geen probleem op: de structuur van het beleggingsdepot brengt mede, zoals wij hierboven uiteenzetten, dat de participaties in het depot op eenvoudige wijze kunnen worden geroyeerd. Wanneer er speciale investment trusts opgericht zouden worden, zou het ons niet verbazen dat zulks bedrijfstaksgewijze zou geschieden of door de vakbonden. Er zouden dan verschillende, aanvankelijk wellicht kleine, investment trusts ontstaan welke een min of meer besloten karakter dragen en daarom niet, althans voorlopig niet, voor beursnotering in aanmerking zouden komen. Het zal na het voorafgaande wel duidelijk zijn dat het beleggingsdepot — als investment trust met *volledig* open kapitalisatie — de aangewezen vorm zou zijn.

Thans willen wij nader ingaan op de fiscale faciliteiten die de nota voor speciale beleggingsmaatschappijen in het vooruitzicht stelt, t.w. vrijstelling van vennootschapsbelasting, registratierecht en zegelrecht.

a. *Vrijstelling van vennootschapsbelasting.*

Zoals wij hierboven zagen, worden de door *open* effecten-

⁷⁾ Zie: Van der Voort: „Administratie van Effecten” in „Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie” van 24 en 31 oktober 1959, nos. 460/2/3; voorts Walter Van Gerven: „De investment trust in Nederland en België”, vergelijkend economisch en juridisch onderzoek, Leuven 1959, speciaal blz. 121 e.v. (afwezigheid van de statutaire investment trust in België).

beleggingsmaatschappijen genoten dividenden buiten beschouwing gelaten voor de heffing van de vennootschapsbelasting. Hetzelfde geldt, onder bepaalde voorwaarden, voor *besloten* effecten-beleggingsmaatschappijen. Voorts kan gerealiseerde koerswinst, zonder betaling van vennootschapsbelasting, worden gereserveerd. Deze slechts *beperkte* vrijstelling van vennootschapsbelasting wil de Regering verruimen tot een *algehele* vrijstelling waardoor derhalve ook vrijgesteld zullen zijn van vennootschapsbelasting de opbrengsten van obligaties, onroerende goederen en de *uitgekeerde* gerealiseerde koerswinst.

Opvallend is de gedachtengang in de volgende passages in de nota:

1. „Er is op zichzelf geen reden om de ten behoeve van beleggingsmaatschappijen getroffen voorziening met betrekking tot de *winst* uit *aandelen*, welke voorziening zoals gezegd, uitsluitend beoogt dubbele heffing te voorkomen, uit te breiden tot *andere* bestanddelen van de winst waarbij zich geen dubbele heffing van vennootschapsbelasting kan voordoen. Langs *deze* weg zou dus een vrijstelling van die andere winstbestanddelen van beleggingsmaatschappijen *niet* bereikbaar zijn.

2. *Terwille van het grote belang van de bezitsvorming* is de Regering evenwel van oordeel dat een uitweg uit deze moeilijkheden moet worden gezocht. Zij overweegt daartoe een oplossing in deze richting dat een *algehele* vrijstelling van vennootschapsbelasting wordt verleend aan *speciale*, nog op te richten beleggingsmaatschappijen.....”

In de eerste passage handhaaft de Regering het steeds gehuldigde standpunt dat alleen ter vermindering van dubbele vennootschapsbelasting (de eerste maal bij de vennootschap waarvan de beleggingsmaatschappij aandelen in portefeuille heeft en de tweede maal bij de beleggingsmaatschappij zélf) de dividenden op aandelen buiten beschouwing blijven voor de heffing van de vennootschapsbelasting. Dit standpunt heeft ons nooit kunnen bekoren: het houdt immers niet voldoende rekening met de *feitelijke* functie van de beleggingsmaatschappij. Haar juridische vorm buiten beschouwing gelaten, is zij in feite niet anders dan een „doorgeefstation” van winsten, welke alleen bij de *ontvanger* belastbaar behoren te zijn.

Volgens de tweede passage is de Regering echter bereid *ter wille van het grote belang van de bezitsvorming* het in de eerste passage nog gehuldigde doctrinaire standpunt te laten varen! Dit begrijpen wij niet: of men verdedigt een fiscale doctrine en maakt hierop geen uitzondering of men gooit deze over boord en neemt een ander standpunt in, maar dan over de *gehele* linie, dus hetzelfde standpunt voor *alle* rechtssubjecten, i.c. beleggingsmaatschappijen.

b. *Vrijstelling van registratierecht en zegelrecht.*

Aangezien de vrijstelling van registratierecht geen aanleiding geeft tot het maken van speciale opmerkingen, zullen wij overgaan tot de vrijstelling van het zegelrecht. Krachtens art. 68, lid 1, letter b der Zegelwet 1917 is *generlei* zegelrecht verschuldigd van de *bewijzen van aandelen in naamloze vennootschappen*, commanditaire vennootschappen op aandelen en andere vennootschappen en verenigingen, welker kapitaal geheel of ten dele in aandelen is verdeeld, *voor zover deze bewijzen aandelen aanduiden in het geplaatst kapitaal, dat volgens de Registratiewet 1917 met evenredig registratierecht is belast.*

Naar aanleiding van deze bepaling rees de volgende kwestie. In verband met de in art. 4 der Wet van 12 januari 1933 (Stbl. no. 9) betreffende de aanleg van de haven van Vlissingen opgenomen vrijstelling van registratierecht o.a. voor de akte van oprichting der N.V. Haven van Vlissingen, alsmede voor de vergroting van het geplaatste kapitaal

werd gevraagd, of de bewijzen van aandeel al dan niet vrij van zegelrecht waren op grond van art. 68, lid 1; letter b der Zegelwet 1917. Bij Resolutie van 14 april 1934 (P.W. 13592) heeft de Minister van Financiën beslist dat voor de toepasselijkheid van art. 68, lid 1, letter b der Zegelwet 1917 een genoten vrijstelling van het registratierecht met een heffing van dit recht moet worden gelijkgesteld, zodat de vrijstelling ex art. 68, lid 1, letter b der Zegelwet 1917 op bewijzen van aandelen van toepassing blijft ook al bestaat er in een bepaald geval een vrijstelling van registratierecht. Gezien deze Resolutie — welke voor zover wij konden nagaan nimmer werd herroepen — behoefde de Regering geen vrijstelling van zegelrecht (naast de vrijstelling van registratierecht) in het vooruitzicht te stellen. Wellicht heeft zij gemeend, ter bevordering van de rechtszekerheid, deze vrijstelling in de Wet (in formele zin) te moeten vastleggen.

Door bovengenoemde vrijstellingen zouden de speciale beleggingsmaatschappijen, uitsluitend gericht op de bezitsvorming van kleine spaarders, in een wel zeer bevoorrechte positie ten opzichte van de reeds bestaande beleggingsmaatschappijen en beleggingsdepots komen te verkeren. De vraag rijst, of dit niet in strijd is met art. 189 der Grondwet: geen privilegiën kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.

Kranenburg⁸⁾ merkt — in overeenstemming met Thorbecke⁹⁾ — op: „Dat geen privileges kunnen worden verleend in het stuk van belastingen volgt uit het *algemene* beginsel van *gelijkheid* voor de Wet”. Adriani en Van Hoorn¹⁰⁾ achten dit artikel van de Grondwet nog steeds van betekenis

„uitgaande van de functie welke de belastingheffing in de moderne maatschappij vervult. Doel der belastingheffing is immers niet meer van alle individuen een gelijk offer te eisen, doch om voor allen de welvaart te bevorderen. Daarbij blijft de betekenis van de eisen algemeenheid en gelijkmatigheid groot genoeg: de belastingen moeten worden geheven volgens *algemeen* geldende regelen van allen, die in *dezelfde omstandigheden* verkeren *op dezelfde wijze*, dus zo, dat „het gelijke gelijk wordt behandeld” zegt Van den Berge¹¹⁾”.

Het verlenen van privileges aan speciale, nog op te richten beleggingsmaatschappijen zou wellicht gerechtvaardigd kunnen zijn wanneer deze, in tegenstelling tot de reeds bestaande beleggingsmaatschappijen, een zeer bijzondere sociale functie zouden hebben. Dit is echter niet het geval. De doelstelling van *elke* beleggingsmaatschappij of beleggingsdepot is immers de kleine spaarder — die niet over voldoende middelen beschikt om volgens de beginselen van risicospreiding en -selectie zijn geld te beleggen — te laten profiteren van de resultaten van de gespreide belegging van een groot vermogen. Zulks wordt nog geaccentueerd door de uitgifte van kleine coupures, notering in eensgevend geld en het creëren van spaarregelingen¹²⁾. Ter illustratie diene het (niet volledige) staatsje op blz. 352.

Gezien het feit dat de sociale functie van de reeds bestaande beleggingsmaatschappijen en beleggingsdepots identiek

⁸⁾ Prof. Mr. R. Kranenburg: „Het Nederlands Staatsrecht”, 1958, blz. 275.

⁹⁾ J. R. Thorbecke: „Aanteekening op de Grondwet”, 1841; blz. 235.

¹⁰⁾ Prof. Dr. P. J. A. Adriani en Mr. J. van Hoorn Jr.: „Het belastingrecht”, 1954, deel II, blz. 2 e.v.

¹¹⁾ Verslagboek van de Economische en Sociologische Studiedagen te Tilburg 1950, blz. 29.

¹²⁾ Door het verrichten van een minimumstorting van f. 25 per maand kan men aandelen Robeco verkrijgen.

Aandelen van beleggingsmaatschappijen

	Coupure	Koers op 26 febr. 1960
Interunie	f. 50	f. 193,—
Obam	„ 50	„ 231,—
Robeco a)	„ 50	„ 220,—
Unitas	„ 50	„ 485,—
Vereenigd Bezit van 1894 b)	„ 50	„ 114,—

a) Blijkens het interim-bericht van september werd in maart 1959 besloten tot uitgifte van aandelen ad f. 50. nominaal. Medio november 1959 waren er hiervan reeds ruim 52.000 in omloop.

b) Op 31 december 1959 was de samenstelling van het gewone aandelenkapitaal als volgt:

9.136	aandeelbewijzen à f.	50,—
11.674	„	à „ 100,—
2.866	„	à „ 250,—
12.308	„	à „ 1.000,—

Participaties in beleggingsdepots

	Coupure	Koers op 26 febr. 1960
Algemeen Fondsenbezit	1/10 part.	f. 102,60
Beleggingsdepôt H.B.B.	1/10 „	„ 176,—
Beleggingsfonds van Converteerbare Obligaties „Convento”	1/5 „	„ 234,80
Beleggingsfonds Onroerende Goederen	1/10 „	„ 111,—

is aan die van de in de nota bedoelde speciale beleggingsmaatschappijen, is het verlenen van privileges op het stuk van belastingen in strijd met art. 189 van de Grondwet. Dit betekent dat:

a. de vrijstelling van vennootschapsbelasting, registratierecht (en zegelrecht) dient uitgebreid te worden tot de reeds bestaande beleggingsmaatschappijen, open zowel als besloten;

b. de bewijzen van participatie in beleggingsdepots (welke niet onderworpen zijn aan vennootschapsbelasting en registratierecht) vrijgesteld dienen te worden van zegelrecht.

In ons opstel „Belastingfaciliteiten en vermogensvorming” in „E.-S.B.” van 18 februari 1959 hebben wij erop gewezen dat in het kader van de popularisering van het effectenbezit onder brede lagen der bevolking een wijziging van het Besluit op de Dividendbelasting 1941 niet kan worden gemist. De dividendbelasting is o.a. een voorheffing op de inkomstenbelasting (en de vennootschapsbelasting) die, krachtens art. 53, lid 1 van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941, verrekend wordt met de inkomstenbelasting. Ingevolge art. 54, lid 1 van genoemd besluit wordt evenwel geen aanslag in de inkomstenbelasting vastgesteld, indien het zuiver inkomen niet meer dan f. 6.900 bedraagt, en het onzuiver inkomen voor minder dan f. 6.900 bestaat uit aan inhouding van loonbelasting onderworpen inkomsten en voor niet meer dan f. 200 uit andere bestanddelen.

Hieruit vloeit voort dat, wanneer een werknemer met een zuiver inkomen van minder dan f. 6.900 nog additionele inkomsten tot een bedrag van f. 200 heeft, deze niet belast worden mits zij niet voortvloeien uit effecten, waarop dividendbelasting wordt ingehouden. Voor deze categorie kleine spaarders is het bezit aan effecten waarop geen dividendbelasting wordt ingehouden (gewone en converteerbare obligaties, participaties in depots uitsluitend belegd in (niet-winstdelende) obligaties of onroerende goederen) uit rendementsoverwegingen uiteraard aantrekkelijker dan het bezit aan aandelen (in speciale beleggingsmaatschappijen). Wij mogen daarom nogmaals wijzen op het Duitse „Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften” van 16 april 1957. Volgens par. 21, alinea 2 van deze wet zijn de

De voordelen van aandelenbezit met beperking van risico:

N.V. VEREENIGD BEZIT VAN 1894
BELEGGINGSMAATSCHAPPIJ
WESTERSINGEL 84 - ROTTERDAM

(Advertentie)

uitkeringen aan ingezetenen op participaties in beleggingsdepots vrijgesteld van „Kapitalertragsteuer”.

In de nota wordt opgemerkt dat in het algemeen aan de uitgifte van kleine coupures hogere kosten zijn verbonden dan aan de uitgifte van grotere coupures, hetgeen soms een belemmering kan vormen voor eerstbedoelde uitgifte. Om die belemmering weg te nemen, heeft de Regering het voornemen een wettelijke voorziening voor te stellen ten einde het effectenzegel voor coupures van niet meer dan f. 100 nominaal van binnenlandse obligaties te doen vervallen. „Wanneer de voorgestelde regeling tot stand is gekomen, zullen — naast de obligaties van het Rijk en de binnenlandse aandelen, welke reeds thans vrij van effectenzegel worden geëmitteerd — ook andere binnenlandse obligaties, voorzover in coupures van niet meer dan f. 100, bij uitgifte vrij zijn van zegel”. Hierbij ziet men echter over het hoofd dat voor het publiek veelal of in het geheel geen aandelen verkrijgbaar zijn, doch alleen al of niet royeerbare certificaten van aandelen of kleine coupures alleen in de vorm van certificaten. Op deze certificaten is zegelrecht verschuldigd. Hieronder doen wij een willekeurige greep uit de Officiële Prijscourant van de Vereniging voor den Effectenhandel.

Certificaten van aandelen

	Coupure
Albert Heijn	f. 100
Algemene Kunstzijde Unie	„ 100
Algemeene Norit Mij.	„ 100
Centrale Suiker Mij.	„ 30
Kon. Ned. Hoogovens & Staalfabr.	„ 600
„	„ 100
Kon. Ned. Gist- & Spiritusfabriek	„ 100
Kon. Ned. Zwavelzuurfabr. v/h Ketjen	„ 150
Unilever	„ 100

Wanneer er in de toekomst speciale investment trusts; uitsluitend gericht op de bezitsvorming door kleine spaarders, opgericht zouden worden, kunnen wij ons voorstellen dat men om diverse redenen de voorkeur geeft aan stukken (aandelen of participaties) op naam. Men dient er dan rekening mede te houden dat in geval van overdracht van deze stukken een akte van cessie gebruikelijk is (art. 39a W. v. K. en 668 B.W.). Deze akten dienen gezegeld te worden met f. 1 formaatzegel. Het komt ons wenselijk voor, naar analogie van art. 12, lid 2 der Jeugdspaarwet, voor deze akten een — uiteraard algemeen geldende — vrijstelling van zegelrecht te verlenen.

De algemene vrachtvaart in 1959

Met uitzondering van de laatste maanden was de gang van zaken in het afgelopen jaar voor de algemene vrachtvaart teleurstellend. Dalende vrachten die een nieuw laagtepunt bereikten en een stijgend aantal opgelegde schepen stempelden 1959 tot een der ongunstigste jaren sedert het einde van de oorlog.

De factoren die hiertoe hebben geleid zijn bekend. De optimistische verwachtingen wat de uitbreiding van het overzeese goederenvervoer betreft en de op grond dier verwachtingen geplaatste talrijke bouwopdrachten, waardoor vlootuitbreiding en vervoerstoename geen gelijke tred hebben gehouden alsmede het te trage tempo waarin schepen die niet langer economisch geëxploiteerd kunnen worden voor loop werd verhoogd, zijn wel de voornaamste oorzaken van het ernstig verstoorde evenwicht tussen vraag en aanbod.

Daarnaast dient echter te worden gewezen op het streven van potentiële bevrachters om de aanvoer van grondstoffen met eigen schepen te verzorgen. Dit geldt in het bijzonder voor de staalindustrie, die de benodigde erts in toenemende mate met eigen bulkcarriers aanvoert, en voor de grote Engelse importeurs van ruwe suiker die verscheidene,

(vervolg van blz. 352)

De belangrijkste punten samenvattend komen wij tot de volgende conclusies.

1. Tussen de beleggingsmaatschappij en het beleggingsdepot bestaan niet alleen fiscaalrechtelijke, doch ook juridisch-technische verschillen. De beleggingsmaatschappij is een investment trust met een *eenzijdig* open kapitalisatie, het beleggingsdepot heeft daarentegen een *volledig* open kapitalisatie. Dit laatste verschil is minder belangrijk wanneer er een ruime markt voor de stukken van de investment trust bestaat. Is dit laatste niet het geval — hetgeen zich zou kunnen voordoen wanneer speciale investment trusts met een exclusief karakter zouden worden opgericht — dan dient aan de investment trust met *volledig* open kapitalisatie de voorkeur te worden gegeven.

2. Daar de reeds bestaande investment trusts een sociale functie vervullen die identiek is aan die van speciale, nog op te richten investment trusts, is het verlenen van fiscale faciliteiten alleen aan deze laatste in strijd met art. 189 der Grondwet.

3. Een obstakel voor de popularisering van aandelen (in beleggingsmaatschappijen) is het Besluit op de Dividendbelasting 1941. Bij het zoeken naar een oplossing van dit probleem zijn aanknopingspunten te vinden in het Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften.

4. De voorgestelde wijziging van het zegelrecht dient niet beperkt te blijven tot obligaties, doch o.a. uitgebreid te worden tot certificaten van aandelen en bewijzen van participatie in beleggingsdepots.

Gaarne zeg ik de heer H. Kat Jr., die bereid was het concept van dit opstel kritisch te lezen, hierbij hartelijk dank.

P.S. Dit opstel werd geschreven vóór de behandeling in de Staten-Generaal van de regeringsnota.

Bussum.

Mr. H. G. M. VAN DER VOORT.

voor het vervoer van suiker in bulk ingerichte, schepen onder auspiciën der Sugar Line in de vaart hebben gebracht. Een niet onbelangrijk deel van het vervoer dat van oudsher tot het specifieke terrein van de traditionele trampreder behoort is hierdoor voor de algemene vrachtvaart verloren gegaan.

Voorts dient nog te worden gewezen op de aanzienlijk verminderde aanvoer van Amerikaanse kolen. Gedurende de eerste negen maanden van het afgelopen jaar daalde de totale Amerikaanse kolenuitvoer tot 19,9 mln. ton, een vermindering van bijna 11 mln. ton vergeleken met de overeenkomstige periode in 1958. Bovendien vond verscheping van het overgrote deel der voor de Benelux-landen en Duitsland bestemde kolen plaats op grond van eerder aangegane vervoerscontracten, zodat slechts een naar verhouding geringe procentage dezer transporten voor bevrachting op de open markt in aanmerking kwam. Het vervoer van Amerikaanse kolen naar de havens Antwerpen, Rotterdam/Amsterdam en Hamburg droeg enkele jaren geleden in niet geringe mate bij tot de grote bedrijvigheid in de transatlantische vaart. Verschillende reders, waaronder ook „newcomers”, gingen, op grond van de verwachting dat de grootscheepse aanvoer van Amerikaanse kolen nog geruime tijd zou doorgaan, over tot de bouw van nieuwe schepen. Annulering door importeurs van aangelegte koopcontracten had vanzelfsprekend ook consequenties voor de betrokken vanzellers, welke vrijgekomen tonnage het aanbod op de vrachtenmarkt nog vergrootte.

In het laatste kwartaal nam, als gevolg van de uitzonderlijk droge zomer waarvan de oogsten de nadelige invloed ondervonden, de vraag naar ruimte voor het vervoer van veevoeder belangrijk toe. De grote bedrijvigheid in de graansector kwam het vrachtenpeil ten goede, maar was tevens oorzaak dat tal van opgelegde tramps en tankers in de vaart werden gebracht teneinde aan dit vervoer deel te nemen. Men dient overigens de winstmogelijkheden bij de thans geldende vrachten niet te overschatten. Een grote marge laten zij stellig niet. Vergelijkt men het gemiddelde indexcijfer der sterlingvrachten in de algemene vrachtvaart in 1957, nl. 112,7 (1952 = 100), met die voor de maanden november/december jl., t.w. resp. 83,1 en 82,5 dan blijkt er nog een aanzienlijke achterstand te zijn, een achterstand die nog aan betekenis wint indien men bedenkt dat de exploitatiekosten sedert 1957 verder zijn gestegen.

Bij het schrijven van dit overzicht behoorde de grote vraag naar ruimte, met name van Noord-Amerika, alweer tot het verleden en liepen de vrachten iets terug. Ook de retourkarakter van het Verre Oosten zijn gedaald en het is denkbaar dat het vrij grote aantal schepen dat naar India en Japan is bevracht tot gevolg zal hebben dat reders bij gebrek aan retourlading genoodzaakt zullen zijn een deel der schepen naar de Pacific resp. Australië te dirigeren, hetgeen ook in deze sectoren het vrachtenpeil zou drukken.

Volledigheidshalve dient er overigens op te worden gewezen dat verschillende bevrachters bereid zijn tegen de thans geldende vrachten tonnage voor twee, drie en zelfs vijf jaren op timecharter te nemen. Blijkbaar achten zij het niet waarschijnlijk dat de tegenwoordige vrachten op korte termijn belangrijk zullen dalen. Ook in scheep-

vaartkringen verwacht men dat de betere stemming zich tot het voorjaar zal weten te handhaven. De toekomst zal leren in hoeverre deze verwachtingen juist zijn.

Van een duurzame verbetering kan overigens moeilijk sprake zijn zolang de opgelegde vloot voor het vervoer van droge lading — begin januari was, volgens het Institut für Schiffahrtforschung te Bremen, nog ca. 3,2 mln. brt. uit de vaart — niet drastisch vermindert. Weliswaar zijn sedertdien enkele opgelegde schepen weer in de vaart gebracht maar tevens is een aantal nieuwe in dienst gesteld. Daar op 1 juli jl. nog ca. 8,7 mln. brt. aan schepen voor het vervoer van droge lading in aanbouw resp. bestelling was en in het laatste kwartaal van het afgelopen jaar wederom een aantal opdrachten voor de bouw van bulkcarriers door Noorse rederijen werd geplaatst, zal de vloot voor het vervoer van droge lading ook dit jaar een verdere uitbreiding te zien geven.

De basis waarop het jongste herstel op de vrachtenmarkt berust is vrij smal. Immers, het zijn vooral de aanvoer van veevoeder en, in mindere mate, het toegenomen vervoer van erts, die tot de grotere activiteit hebben geleid. Uitbreiding van de wereldhandel en het op grote schaal slopen der oudere schepen zouden uiteraard van invloed zijn op het bestaande surplus aan tonnage. Verleden jaar werd volgens het Bremer Instituut in totaal 3,2 mln. brt. voor sloop verkocht, vergeleken met 1,6 mln. brt. in 1958 en slechts 600.000 brt. in 1957.

De voorzitter van de Engelse Kamer voor de Scheepvaart, Sir Nicholas Cayzer, wees er kort geleden op dat van de enkele maanden geleden opgelegde schepen ruim vier mln. brt. vóór 1946 werd gebouwd. Hierin waren 190 schepen begrepen, waarvan het bouwjaar van vóór 1934 dateert. Het is duidelijk dat deze schepen niet kunnen concurreren met de moderne, zoveel groter en sneller bulkcarrier.

De jongste verbetering der vrachten heeft tot een geringer aanbod van sloopschepen geleid. Nochtans is sloop der oudere schepen in versneld tempo een der belangrijkste voorwaarden voor een duurzaam herstel. Laat men zich door een tijdelijk aantrekken der vrachten verleiden, on-economische schepen in de vaart te brengen dan wel te houden, dan vertraagt men het tijdstip waarop vraag en aanbod wederom in evenwicht zullen zijn.

Het is een hachelijke onderneming zich aan toekomstvoorspellingen te wagen. Immers, los van bovenstaande factoren zijn er nog andere problemen, zoals vlagbevoorzichting, regeringssubsidies, goedkope vlaggen. Het zijn euvelen waarop reeds bij herhaling de aandacht werd gevestigd. De verleden jaar in Washington gevoerde besprekingen met betrekking tot de door de Amerikaanse Regering gevolgde scheepvaartpolitiek hadden als enig resultaat dat overeengekomen werd te zijner tijd de besprekingen te hervatten. Het lijkt in hoge mate onwaarschijnlijk dat de Amerikaanse Regering te eniger tijd bereid zal worden gevonden het tot dusver door haar gevolgde beleid inzake bouw- en exploitatiesubsidies, dwingend voorgeschreven verscheping van 50 pCt. der — ruim geïnterpreteerde — „aid cargoes” met schepen onder Amerikaanse vlag etc. te herzien. Meer en meer wint ook het streven veld om een eigen koopvaardijvloot te creëren, veelal met steun der betrokken regeringen. Men denke in dit verband aan Brazilië, Ghana, Burma, Perzië, India, om slechts deze te noemen. Dit zijn alle problemen, welker oplossing verre van eenvoudig is.

Op korte termijn kan worden gesteld dat de gang van zaken dit jaar, hen, die menen dat het dieptepunt gepasseerd is, wellicht in het gelijk zal stellen. Van een blijvende verbetering zal echter eerst sprake kunnen zijn wanneer het evenwicht tussen vraag en aanbod is hersteld.

Rotterdam.

C. VERMEY.

BEDRIJFSECONOMISCHE NOTITIES

De aantrekkelijke mogelijkheden van het dividend in (converteerbare) obligaties

De industrie wordt met de dag kapitaalintensiever. Zolang de ondernemingen voldoende liquide zijn en de kapitaalmarkt ruim is, valt dit in de ogen van de effectenbeurs weinig op. Toch wezen de jaarverslagen over 1958 van De Nederlandsche Bank, de Nederlandse Participatie Maatschappij en van enkele andere banken er reeds op, dat deze behaaglijke ruimte snel in het tegendeel kan omslaan als de uitverkoop van onze goudgerande aandelen naar het buitenland tot staan komt. In 1959 is dit evenwel nog niet het geval geweest, maar het kan verkeren.

Voor fabrieken met de moderste elektronische en geautomatiseerde apparatuur zal de benodigde kapitaalinvestering per arbeidsplaats onder een eventuele kapitaalschaarste niet mogen lijden. Het kan dan, in een onvriendelijk beursklimaat dat emissies en stockdividenden niet welgezend is, voor een naamloze vennootschap eis zijn om liquiditeit en vermogen zo min mogelijk aan te tasten door uitkeringen. Uitbetaling van dividend in contanten is zo'n

aantasting. Om in de toekomst op een fraai dividendverleden te kunnen wijzen, zal men, als met behoorlijke winst gewerkt is, het dividend echter niet gaarne verlagen of passeren. Het dividend in obligaties, een zeldzame vogel aan onze beurs, biedt in dergelijke omstandigheden interessante mogelijkheden.

Voor de overzichtelijkheid van de situatie volgt hieronder eerst een opsomming van enkele vormen, waarin dividend (in de ruimste zin) kan worden betaald.

<i>vorm</i>	<i>bron</i>
a. in contanten	de netto-winst en/of de dividend-reserve
b. in gewone dan wel converteerbare obligaties	de netto-winst en/of de agioreserve
c. gewone aandelen	de netto-winst en/of de agioreserve
d. in mooie beloften (dividendpassering zonder noodzaak)	op basis van de netto-winst en de toekomstverwachtingen

De volgorde a tot en met d kan als een soort trap worden gezien vanuit het gezichtspunt:

1. van een vereist toenemend vertrouwen van aandeelhouders in hun onderneming;
2. van afnemende aanslag op de liquiditeit van de onderneming;
3. van afnemende inkomstenbelasting voor de aandeelhouders.

Uit bovenstaand overzicht spreekt onmiddellijk dat, bij voldoende vertrouwen van aandeelhouders in het bestuursbeleid en in de toekomstige rentabiliteit van de onderneming, het dividend in schone toekomstbeloften (d) voor de onderneming en voor de meeste aandeelhouders het aantrekkelijkst is. Het vermindert de liquiditeit niet, verwatert het kapitaal niet, betekent zoveel als een denkbeeldige kleine emissie tegen beurskoers zonder kosten, vergt geen offer van de aandeelhouder aan de fiscus en is een steun voor de koersvorming. Dit in Amerika niet zelden met veel succes toegepaste systeem, o.a. door American Motors en Texas Instruments, wordt in ons land blijkbaar te schimmig geacht. Hieraan zal naast onze nuchtere volksaard de weinig inzicht gevende verslaggeving hier te lande wel debet zijn.

Aangezien in een opgaande conjunctuur met grote investeringen voor de boeg en in een gunstig beursklimaat het geheel of gedeeltelijk uitkeren van dividend in aandelen (afhankelijk van de kapitalisatie der onderneming) de meest geëigende vorm lijkt, verwonderden wij ons over de vele in 1959 uitgekeerde contante dividenden. Vermoedelijk is deze vorm van uitkering ingegeven door een tijdelijk ruime liquiditeitspositie. Bovengenoemde voorwaarden voor het uitkeren van dividend in aandelen kunnen evenwel snel veranderen. Wij achten het daarom geenszins prematuur hier de aandacht te vestigen op het dividend in obligaties, dat misschien nog dit jaar nuttige diensten kan bewijzen. Een van de weinige recente voorbeelden uit de praktijk hier te lande is het dividend geweest van 10 pCt., naar keuze in 6 pCt. obligaties of in contanten, dat de „N.V. Vromen en papierfabriek Doetinchem” over 1957 uitkeerde. Deze vorm van uitkering heeft op de beurs een goed onthaal gehad.

Het dividend in obligaties (rente royaal afgestemd op de marktsituatie) vergt van de onderneming geen liquide middelen, verwatert het kapitaal niet en is desgewenst door aandeelhouders, ook bij een weifelende of zwakke beurs, zonder verlies in contanten te realiseren, omdat die realisatie niet noemenswaard koersdrukkend werkt. Een bezwaar kan zijn het feit, dat een dividend in obligaties een verschuiving betekent in de verhouding eigen vermogen/vreemd vermogen, ten gunste van het laatste. Daar, waar deze verhouding kritiek is, is een dividend in obligaties dus niet aanbevelenswaardig. Ligt de verhouding wel goed, dan is dit geen punt van overweging. Overigens zijn onze oosterburen na de oorlog, wat het financieren met langlopende schuld betreft, in dit opzicht heel wat minder conservatief geweest, en dit bij een ongeveer tweemaal zo hoge rentestand als hier te lande. Deze politiek heeft de ondernemingen aldaar veel belasting bespaard.

Door het dividend in de vorm van in aandelen converteerbare obligaties uit te keren verkrijgt men bij conversie geleidelijk of, in geval van vervroegde aflossing, ineens

de aan het stockdividend inherente verbetering in genoemde verhouding. De voordelen van het dividend in obligaties (geen koersdruk, geen vermindering van liquiditeit) worden aldus gecombineerd met die van het dividend in aandelen, met als praktisch enig offer een tijdsinterval gedurende hetwelk één voordeel van het stockdividend, t.w. de verbetering van de kapitalisatie, nog niet is gerealiseerd, maar ook nog niet het eventuele nadeel van de kleine kapitaalsverwatering die eveneens aan het stockdividend inherent is, als er reserves zijn. Dit tijdsinterval, waarvan slechts de maximumlengte exact bepaald is door de looptijd van de lening, is de essentie van dit soort dividend. Met dit, meestal geringe, offer *schakelt men voor onderneming en aandeelhouders de invloed uit van tijdelijke conjuncturele of beurstechische tendenties op de gevolgen van de detachering van het dividend*. Genoemde maximumlengte dient groter te zijn dan de — redelijkerwijze te verwachten — halve lengte van een beursgolf. De convertibiliteit zal door aandeelhouders als een attractie worden opgevat, gezien de premie die men gewoonlijk bereid is voor dergelijke opties te betalen, mits de conversiekoers niet te hoog wordt gesteld.

Uitkering van het normale jaardividend in converteerbare obligaties zou een novum betekenen, maar daarom, onder de geschetste omstandigheden, niet minder aantrekkelijk zijn. Voor de kleine ondernemingen kan het echter een bezwaar zijn dat de obligatielening in totaal niet groot wordt en daardoor minder courant zal zijn. Bij de „N.V. Vromen en papierfabriek Doetinchem” met een kapitaal van slechts rond f. 2 mln. en een dividend van 10 pCt. is niettemin de verhandelbaarheid redelijk vlot gebleken, gezien de frequentie van de tot stand gekomen koersnoteringen.

Zou men het dividend in converteerbare obligaties (zonder verplichte bijstorting) tegenover de eventueel aanwezige agioreserve uitkeren met een gelijktijdige overboeking ter grootte van het nominale bedrag, van winst naar reserves, dan zal dit dividend naar wij aannemen vrij van inkomstenbelasting kunnen worden genoten. Na conversie staat het immers gelijk aan een stockdividend uit de agioreserve. Zou het obligatie-dividend tegenover agio door de houders niet geconverteerd worden, maar te zijner tijd volgens de voorwaarden worden afgelost, dan zal de fiscus deze aflossing voor de inkomstenbelasting vrij zeker gelijk stellen aan een contant dividend. De agioreserve blijft dan bij de onderneming voor dit bedrag in tact.

In het laatste geval wordt niettemin een belastinguitstel van een aantal jaren voor de dividendgerechtigde aandeelhouders bereikt. Voor aandeelhouders die tegen de pensioengerechtigde leeftijd lopen of uit anderen hoofde een daling van het inkomen verwachten kan dit aantrekkelijk zijn. De praktijk leert echter dat converteerbare obligaties, waarvan de conversievoorwaarden niet al te zeer à la hausse zijn gesteld en de conversieperiode niet te kort is, te eniger tijd in aandelen veranderen, hetgeen dus de bovengenoemde onbelastbaarheid impliceert.

Op het eerste gezicht lijkt dit alles wat gecompliceerd. Het dividend in de vorm van in agio-stock converteerbare obligaties is evenwel opgebouwd uit een aantal gangbare componenten. Als één schaap over de dam is zullen er wellicht meer volgen. In elk geval verdient ook het dividend in gewone obligaties onzes inziens meer aandacht dan het in de zwakke beursperiode van bijv. 1957 heeft ondervonden.

Terwijl allerwege uit de gepubliceerde jaarverslagen betere resultaten aan de dag komen, over een breed veld de dividenden worden verhoogd en op algemene vergaderingen afgelegde verklaringen van het voortduren van de gunstige gang van zaken gewag maken, blijft de stemming ter beurze gedrukt. Wel komen er dagen voor, dat de handel een vriendelijker aanschijn heeft, doch tot nu toe bleken hieraan incidentele factoren ten grondslag te liggen. Nu is het voldoende bekend, dat de koersvorming te Amsterdam zich slechts ten dele naar de binnenlandse omstandigheden richt. De koersontwikkeling elders, in de eerste plaats in New York, is de belangrijkste factor die het be- loop bepaalt. Vandaar, dat men om de koersvorming in ons land te kunnen begrijpen — ten minste als men in dit verband van begrijpen mag spreken — in de eerste plaats het oog gevestigd moet houden op de gang van zaken aan de overkant van de oceaan. De vooruitzichten aldaar worden voor de tweede helft van 1960 steeds minder optimistisch beoordeeld, o.a. omdat men meent te mogen veronderstellen, dat de pijpleidingen van de voorraden dan geheel gevuld zullen zijn. Men is daardoor terughou- dender in de verwachting t.a.v. het toekomstig winvermogen van het bedrijfsleven. Wanneer men zich tezelfdertijd realiseert, dat onder de koersen van het laatste halfjaar het rendement wel heel laag is en dat voor obligaties eigen- lijk veel bevredigender, zullen die groepen van beleggers die, zelfs in de Verenigde Staten, nog gevoelig zijn voor rendement, hun belangstelling van de aandelenmarkt af- wenden. Wanneer dan bovendien de inflatie-angst taant, is een markt, zoals wij die in de laatste tijd zien, wel be- grijpelijk. Dit betekent dan tevens, dat er vooralsnog geen redenen zijn, waardoor in de naaste toekomst een lang- durige nieuwe hausse zal ontstaan. In Nederland mag men aannemen, dat in het laatste jaar de min of meer regel- matige stroom van besparingen vermeerderd met de op- brengst van naar het buitenland verkochte aandelen, waar- schijnlijk niet is afgeroomd door nieuwe emissies van aan- delen. De wellicht aanwezig „reserve” aan vermogen, dat in beginsel risico wil aanvaarden, kan werken als een buffer, die een te ver doorschieten van de koers naar beneden tegenhoudt.

Van het vele nieuws stippen wij slechts aan de tweede emissie van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten, wederom f. 100 mln., de geslaagde emissie van converteer- bare obligaties Lindeteves-Jacoberg, de aankondiging van een emissie eveneens van deze soort obligaties door A.K.U. (f. 50 mln.) en de mededeling betreffende een aandelen- emissie van de Amstel Brouwerij. Het jaarverslag van Philips en het prospectus van de emissie van Hoogovens (f. 51,5 mln. aandelen tegen 150 pCt.) hebben onverwacht goede cijfers in het licht gebracht. Conjunctuur en struc- tuur reiken elkaar hier de hand om tot deze resultaten te komen.

De krapte, die tijdens de maandwisseling op de geld- markt heeft geheerst is weer achter de rug. Een belangrijke factor bij de verruiming was de stijging van de goud- en deviezenreserve van De Nederlandsche Bank. Slechts een

deel van de binnengestroomde liquiditeiten vloeide naar de Staat, die hierop prompt reageerde door de tarieven op schatkistbiljetten, wat het 2-jaars en 3-jaars papier betreft met $\frac{1}{4}$ pCt., het 5-jaarspapier met $\frac{1}{8}$ pCt., te verlagen. De terugtrekking van buitenlandse middelen hield ten dele verband met de rente-ontwikkeling van kort geldmarkt- materiaal in New York. Sedert begin januari daalden bijv. op driemaandsschatkistpapier de tarieven, tot in de tweede week van februari 3,5 pCt. werd bereikt; een sterke stij- ging volgde hierop tot 4,2 pCt. eind februari, doch begin maart vond weer een abrupte daling plaats tot 3,6 pCt. De aantrekkelijkheid van New York is verminderd, waarbij komt, dat men zich heeft gerealiseerd, dat de door de gehele wereld in de Verenigde Staten uitgezette bedragen wel zeer hoog zijn gestegen, hetgeen een toenemend risico betekent, dat tot uiting zou kunnen komen wanneer er eens iets zou gebeuren. Sommige financiële instellingen richten thans het oog op Londen.

Indexcijfers aandelen.	1953 = 100		
	4 jan. 1960	11 mrt. 1960	18 mrt. 1960
Algemeen	372	329	338
Intern. concerns	547	480	497
Industrie	268	242	247
Scheepvaart	187	153	153
Banken	190	181	185
Indon. aand.	154	139	141

Bron: ANP—C.B.S.

Aandelenkoersen.

	f. 179,20	f. 149,—	f. 155,50
Kon. Petroleum	809	732½	745½
Unilever	835½	765	800½
Philips	514	438	450½
A.K.U.	900	749½	798½
Kon. Ned. Hoogovens	270	243	251½
Van Gelder Zn.	186½	150½	144½
H.A.L.	340	320	326
Amsterd. Bank	166	155	160%

New York.

Koersgemiddelde aandelen	679	606	616
Dow Jones Industrials			

Effectieve rendementen

obligaties.	gem. looptijd	8 jan. 1960	11 mrt. 1960	18 mrt. 1960
		4 j.	3,78	3,65
3 pCt. Invest. Cert. ...	4 j.	3,78	3,65	3,65
4¼ pCt. Ned. 1959	12½ j.	4,48	4,51	4,46
3¾ pCt. Ned. 1955 I ...	17½ j.	4,31	4,30	4,31

Bron: Amsterdamsche Bank, Wekelijkse Rendements- en Koersvergelijking. C. D. JONGMAN.

Het „Instituut voor Landbouwcoöperatie in Fries- land” te Leeuwarden vraagt voor spoedige indienst- treding een

directeur

voor de leiding van het Instituut en het Land- bouw- en Coöperatiecentrum „Oranjewoud”, tevens redacteur van het door het Instituut uitgegeven maandblad „Bolwerk”.

Academische opleiding, bekendheid met agra- rische organisaties, ervaring op het gebied van de journalistiek en het vormingswerk, alsmede kennis van moderne talen strekken tot aan- beveling.

Sollicitaties te richten aan het kantoor van het In- stituut, Baljeestraat 1 te Leeuwarden.

HOLLANDSCHE SOCIETEIT VAN LEVENSVZERKERINGEN N.V.

Hoofdkantoor Nederland:
Herengracht 475, Amsterdam-C. tel. 221322
Head Office Canada:
1130 Bay Street, Toronto 5

...meer dan anderhalve eeuw levensverzekering

MOTORENFABRIEK PLUVIER N.V.

te Rotterdam

Ondergetekenden berichten dat, in verband met de bij de Vereniging voor den Effectenhandel ingediende aanvraag tot het verkrijgen van de notering ter beurse van Amsterdam van de aandelen Motorenfabriek Pluvier N.V. te Rotterdam, een Bericht over de vennootschap verkrijgbaar is ten kantore van

de heren

R. Mees & Zonen
te Rotterdam en 's-Gravenhage

de **Amsterdamsche Bank N.V.**
te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage

de heren

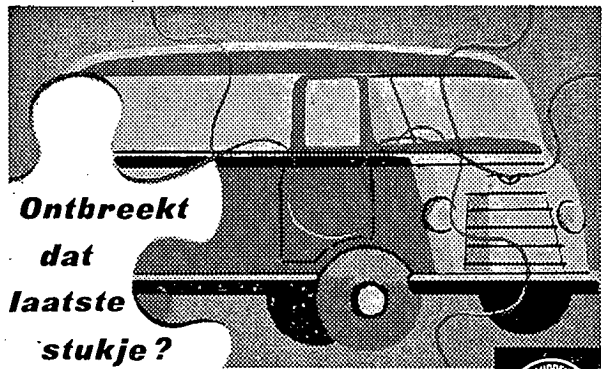
Beels & Co. - De Clercq & Boon Hartsinck
te Amsterdam

bij welke kantoren tevens - tot een beperkt aantal - het jaarverslag over het boekjaar 1958/59 en de statuten ter beschikking zijn.

De verhandeling van vorenbedoelde aandelen zal aanvangen op MAANDAG, 28 MAART 1960.

R. MEES & ZOONEN AMSTERDAMSCHЕ BANK N.V.

Rotterdam
Amsterdam, 21 MAART 1960.

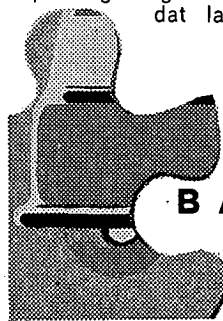

**Ontbreekt
dat
laatste
stukje?**

U wilt uw bedrijf uitbreiden of een moderne uitrusting geven. U wilt mee met de eisen van deze tijd. Maar misschien heeft u daar geen kapitaal genoeg voor. Misschien ontbreekt dat laatste stukje van uw

financierings-puzzel. Informeer dan eens bij de Nederlandsche Middenstandsbank. Wij hebben namelijk stukjes in alle afmetingen. Wij helpen u door middel van

BANKKREDIET

En wij adviseren u tevens hoe u dergelijke delen het beste in uw uitbreidings-puzzel kunt passen. Dat is onze service!

NEDERLANDSCHE MIDDENSTANDSBANK N.V.

Amsterdamsche Bank

Geconsolideerde Maandstaat per 29 FEBR. 1960

	in duizenden guldens			in duizenden guldens	
	31.1.60	29.2.60		31.1.60	29.2.60
<i>Debet</i>			<i>Credit</i>		
Kas, cassiers en daggeldleningen	151.469	155.323	Kapitaal	90.010	90.010
Nederlands schatkistpapier	474.398	472.944	Reservefonds	49.000	54.000
Ander overheidspapier	172.757	211.233	3 pCt. Deposito-obligatiën per 1962 en leningen Mij. voor Middellang Crediet	78.700	78.500
Wissels	194.484	187.551	Deposito's op termijn	571.653	606.468
Bankiers in binnen- en buitenland	296.709	287.638	Crediteuren	1.354.717	1.340.194
Effecten en syndicaten	41.204	41.226	Geaccepteerde 'wissels	37.315	31.074
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	101.011	99.033	Door derden geaccepteerd	190	97
Debiteuren	813.907	795.378	Overlopende saldi en andere rekeningen	85.397	67.041
Deelnemingen (incl. voorschotten)	21.043	17.058			
Gebouwen, safe-inrichtingen en inventarissen (f l.-)					
	2.266.982	2.267.384		2.266.982	2.267.384

commerciële

MEDEWERKER

gevraagd met standplaats HAMBURG

Taak:

rechtstreeks onder de Directie leiding geven, in het bijzonder aan het over heel W.-Duitsland verspreide verkoop-apparaat.

Vereisten:

- * *all-round koopman, bij voorkeur met ervaring in de verkoop van gebruiks-goederen (speciaal merkartikelen op het gebied van textiel en/of levensmiddelen)*
- * *zelfstandig en tactvol optreden*
- * *perfecte beheersing van de Duitse en Engelse taal*
- * *leeftijd: minstens 30 jaar.*

Geboden wordt:

interessante werkring met zeer goede vooruitzichten en kans op levenspositie.

Soll. aan de Nederlandse Directie onder no. 221.371, BOLREK, Koningsplein 1, Amsterdam.

GEMEENTE ROTTERDAM

In verband met een studie naar de mogelijkheden tot automatisering van de administratie met toepassing van elektronische machines roepen burgemeester en wethouders sollicitanten op voor de functie van

stysteem-analist

Deze functionaris zal worden toegevoegd aan de algemeen economisch adviseur; zijn werkterrein zal alle bedrijven en diensten omvatten.

Kandidaten dienen te beschikken over een goede theoretische vorming, liefst op academisch niveau, een ruime ervaring op administratief-organisatorisch gebied, een grondige kennis van ponskaartensystemen en een levendige belangstelling voor elektronische apparatuur.

Voorts eist de functie tactische bekwaamheden en een groot doorzettingsvermogen.

Het salaris zal, afhankelijk van opleiding en ervaring, worden vastgesteld tussen f 8.018,- en f 12.852,- (exclusief de huurcompensaties en de algemene salarisverhoging van 5%).

Aan gehuwden worden in het algemeen de reis- of pensionkosten en verhuiskosten vergoed.

Sollicitaties te zenden aan de chef van het bureau Personeelvoorziening, kamer 331, stadhuis.

Inzending binnen 14 dagen onder no. 135.

GEMEENTE HAARLEMMEER

Bij het sociografisch bureau der gemeente kan worden geplaatst

een sociaal-wetenschappelijk medewerker.

Vereist: academische opleiding dan wel het diploma middelbaar planologisch onderzoeker. Ervaring in een soortgelijke functie strekt tot aanbeveling.

Salaris nader overeen te komen.

Sollicitaties, met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding en praktische ervaring en met vermelding van verlangd salaris binnen 14 dagen na de verschijning van dit blad aan de burgemeester te Hoofddorp.

Technische messe

MACHINES, APPARATEN
EN TECHNISCHE UITRUSTINGEN

Mustermesse

GEBRUIKS- EN VERBRUIKSARTIKELN

Toegangskarten (Messeausweise)
en nadere inlichtingen:

**NEDERLANDS-DUITSE
KAMER VAN KOOPHANDEL**

's-Gravenhage, Jan van Nassastraat 3
Telefoon 77 78 72

In DUITSLAND bedraagt de prijs van een Messeausweis DM 10,-, in NEDERLAND zijn zij aan bovenstaand adres tegen sterk verlaagde prijs verkrijgbaar en geven tevens recht op korting op de treinkosten (alleen op het Duitse traject) bij aankoop van een retourbiljet.

Bij bestelling van één of meer Messeausweise wordt, zolang de voorraad strekt, gratis een voorlopige catalogus verstrekt.

11-20 september te Hannover:

WERKTUIGMACHINE-TENTOONSTELLING
met internationale deelname

Voor de dienst van exploitatie en
de dienst van personeelzaken
worden gevraagd

jonge academici

In aanmerking komen:
Ingenieurs, economen, juristen en
afgestudeerden in de sociale studierichtingen,
psychologen.

Ook zij die binnenkort
het doctoraal/ingenieursexamen afleggen,
kunnen contact met ons opnemen.

Uitgebreide gegevens omtrent de aard van de
vacatures worden op aanvraag gaarne toegezonden
door de N.V. Nederlandsche Spoorwegen, dienst van
personeelzaken, tweede afdeling te Utrecht.
Op de enveloppe vermelden no. 162.

Efficiency

bespoedigt
Uw contacten
met gegadigden

★

Indien
Uw telefoonnummer
in Uw annonce
moet worden
opgenomen,
vermeld dan
tevens het

NETNUMMER

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE HOOGOVENS EN STAALFABRIEKEN N.V.

gevestigd te IJmuiden, gemeente Velsen

UITGIFTE van

nominaal f 51.556.000,- (certificaten van) gewone aandelen,
in stukken groot nominaal f 1000,- en f 100,- aan toonder.

Ondergetekenden berichten, dat zij de inschrijving op bovengenoemde stukken, uitsluitend voor
houders van gewone aandelen en van certificaten van gewone aandelen, openstellen op

DINSDAG 5 APRIL 1960,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

bij hun kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage,

TOT DE KOERS VAN 150 pCt.,

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 18 maart 1960.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn verkrijgbaar bij de kantoren van inschrijving.

**NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ, N.V.
AMSTERDAMSCH E BANK N.V.
DE TWENTSCHE BANK N.V.
ROTTERDAMSCH E BANK N.V.**

Amsterdam, 18 maart 1960.
Rotterdam

Financieel voordeel

door zuiver

gefundeerd oordeel.

Het Bureau voor Personeelverzekering van Amstelveen geeft adviezen over de stichting van een pensioenfonds gebaseerd op alle feiten, welke een rol spelen bij dit belangrijke besluit.

Onafhankelijke financiële, fiscale en organisatorische adviezen van specialisten garanderen u een zo juist mogelijke vorm van personeelverzekering.

Adviseurs van het Bureau staan u gaarne ten dienste bij het opstellen van plannen voor een fiscaal voordelig en uit een oogpunt van risicodekking „waterdicht” pensioenfonds. Vraag in ieder geval de brochure „Van uitzondering tot regel”; deze bevat in het kort alle belangrijke feiten.

BUREAU VOOR
PERSONEELVERZEKERING

AMSTLEVEN

NEDERLANDS-NIEUW-GUINEA

Bij de Dienst van Economische Zaken (Afd. Alg. Ec. Zaken) in Nederlands-Nieuw-Guinea bestaat gelegenheid tot plaatsing van:

a. een academicus

ten behoeve van het Handelsverkeer (vnl. kustvaart), de handels- en nijverheidsvoorlichting, de bedrijfsreglementering en het uitbrengen van adviezen in credietzaken.

Aanstellingseisen: doctoraal examen Economische Wetenschappen, bedrijfshuishoudkundige richting en de nodige praktijkervaring.

b. een academicus

voor de leiding van het Bureau Statistiek (buitenlandse en binnenlandse handelsstatistieken, prijsstatistiek, centrale statistische documentatie enz.) *Aanstellingseisen:* doctoraal examen Economische Wetenschappen, bedrijfshuishoudkundige of economische richting, bij voorkeur met keuzevak statistiek, zomede de nodige ervaring op het terrein der statistiek, bij voorkeur in onderontwikkelde gebieden.

Bezoldiging naar gelang van ervaring tussen f. 710,— en f. 1315,— per maand, vermeerderd met duurtetoelagen en kindertoelagen. Tegemoetkoming in de uitrustingskosten. Dienstverband (vaste dienst of kortverband-overeenkomst) nader overeen te komen.

Uitvoerige schriftelijke sollicitaties met recente pasfoto en opgave referentie-adressen worden gaarne ingewacht bij de Directie Nederlands-Nieuw-Guinea, Plein no. 1, Den Haag.

Bij de

**VERENIGDE
H.V.A.-MAATSCHAPPIJEN N.V.**

bestaat gelegenheid tot plaatsing van een

staffunctionaris

voor de Economisch-Statistische Afdeling van haar Hoofdkantoor te Amsterdam.

Gedacht wordt aan een jong econoom, academisch gevormd (bacc. of drs.), met praktische oriëntatie in bedrijfseconomische richting in het algemeen en belangstelling voor economisch-statistische werkzaamheden en research in het bijzonder. Enige jaren bedrijfservaring op dit gebied strekt tot aanbeveling. Leeftijd: Maximum 30 jaar.

Kantoor 's-Zaterdags gesloten.

Sollicitaties met volledige inlichtingen betreffende leeftijd, opleiding en praktijk uitsluitend schriftelijk aan het kantoor der Maatschappij te Amsterdam, N. Z. Voorburgwal 162-170.